N°. 39. Donderdag 26 September 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Vervolg-opgave van de ingekomen gelden ten behoeve van de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

Vroeger ontvangen . .	f 7340.16½
N. N. te Rigi-Kaltbad, Zwitserland, . .	„ 25.—
Jhr. Mr. F. W. E. Groeninx v. Zoelen te 's-Hage	„ 25.—
C. J. M. de Wilde te Heemstede . .	„ 10.—
A. Veenhuizen te 's-Hage	„ 10.—
J. R. v. d. Meer te Alkmaar	„ 1.18½
Mevrouw Van Nispen te Winterswijk .	„ 1.55
O. J. du Croo te Gorinchem	„ 2.62½
G. W. W. te Nes op Ameland . . .	„ 10.—
Mevrouw Jhr. Van Nispen—Druijvesteijn te Winterswijk	„ 90.—
Dames S. en S. M. Duijckink—Sander te Wiesbaden	„ 12.—
Mej. B. L. v. d. Hucht te 's-Hage . .	„ 10.—
G. R. ten Burg te 's-Hage	„ 2.50
Ierseke's Weerbaarheid te Ierseke . .	„ 101.53½
N. N. te Nijmegen	„ 2.50
N. M. de Wal te 's-Hage	„ 2.50
N. N. te Baden-Baden	„ 10.—
G. Duifjes te 's-Hage.	„ 10.—
Goossens en Swagerman te 's-Hage . .	„ 2.50
J. F. K. v. d. Arend (Padvindersorganisatie) te Nijmegen.	„ 1.60
G. O. te 's-Hage	„ 10.—
Bergsche Padvinders te Bergen-op-Z.	„ 36.80
P. Q. L. V. te Bergen-op-Zoom . . .	„ 49.35
v d. H. te Amsterdam	„ 2.50
Cox te Amsterdam.	„ 2.50
H. F. Hooijer te Rotterdam	„ 100.—
Dr. J. Kuiper te Amsterdam	„ 5.—
Dames D. E. te 's-Hage.	„ 12.50
Padvinders te Rotterdam	„ 412.97
J. P. Graat te 's-Hage	„ 5.—
Collecte Kerk Nijbroek—Twello . . .	„ 10.—
Collecte Herv. Gem. te Wassenaar . .	„ 29.37
N. N. te 's-Hage	„ 0.50
N. N. te 's-Hage	„ 3.—
Totaal	„ 8350.15

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN,
Secr. H. B. „Oost en West".

Het „Comité tot Leniging van den Nood op de West-Indische Eilanden" deelde onlangs in de dagbladen mede, dat op het oogenblik reeds meer dan f 24.000 voor de noodlijdenden in West-Indië is bijeengebracgt. Hierin is nog slechts gedeeltelijk de opbrengst van den verkoop der heideruikertjes op Koninginnedag begrepen, daar van die opbrengst, ruim f 14.000 bedraagt, nog niet alle gelden zijn binnengekomen. Bovendien heeft de directie van de Kon. West-Indische Mail f 1000 en de Handelsvereeniging Curaçao f 5000 voor de noodlijdenden beschikbaar gesteld, welke beide sommen reeds aan den Gouverneur van Curaçao zijn gezonden.

Van het eerstgenoemde bedrag heeft het kantoor van het Alg. Nederl. Verbond te Dordrecht reeds f 9400 telegrafisch naar Curaçao overgemaakt, terwijl dezer dagen weer een som van f 10.000 of meer op dezelfde wijze — door bemiddeling van het departement van koloniën — naar Curaçao zal worden overgemaakt.

De Koloniale Begrooting voor 1913.

II.

Op de begrooting voor 1913 is de post (Hoofdstuk II, Afdeeling IV, onder-afdeeling 64) „Voorbereiding van eene hervorming van het bestuurswezen" nog voor memorie uitgetrokken. Zoolang het bedrag hier niet ingevuld kan worden, blijft de strijdvraag over de groote reorganisatie, die Indië inderdaad decentralisatie wil brengen, hangende. Eer de hooge ambtenaar, die den voorbereidenden arbeid te verrichten kan krijgen, zijn reuzentaak volbracht zal hebben, zal er zeker nog geruimen tijd moeten verloopen, alvorens de verdeeling in gouvernementen ten volle in werking treedt. Maar als dit eenmaal gereed mocht komen, zal de Indische begrooting een ander uiterlijk krijgen. Veel van hetgeen in Nederland als provinciale- en gemeente belangen beschouwd en behandeld wordt, zal dan ook in Indië aan de rechtstreeksche bemoeienis van de regeering onttrokken worden. Indien de verwachtingen verwezenlijkt worden, dan zullen eindelijk vele onderafdeelingen van de koloniale begrooting, naar begrootingen van de gouvernementen en gemeenten kunnen overgaan.

In afwachting van de ten opzichte van dit keerpunt door de volksvertegenwoordiging te nemen beslissing, moeten wij de begrooting voor lief nemen, ingekleed zooals zij is, waarbij wij echter de hoop uitspreken, dat spoedig worde overgegaan tot genezing der nu erkende kwaal: de te groote centralisatie van bestuur en beheer.

Het tijdperk Van Heutsz heeft het gezag in naam gemaakt tot gezag door de daad, over geheel Sumatra en Celebes, en heeft in die richting aan Borneo en vele eilandengroepen een krachtigen stoot vooruit gegeven. 't Tijdperk Idenburg heeft geconsolideerd wat in de voorafgaande periode met groote voortvarendheid bereikt werd, heeft dit verder voortgezet voor de eilanden-groepen buiten de vier groote Soenda-eilanden. Evenzoo is een hervorming van verschillende takken van bestuur en beheer, die voorbereid of ingeleid was, door den tegenwoordigen gouverneur-generaal en den minister De Waal Malefijt, doorgevoerd. Ook nieuwe gedachten zijn tot verwezenlijking gekomen. Veelal gebeurd een en ander door onderzoek en proefneming met tijdelijke maatregelen, die dan, naar de opgedane ondervinding, gewijzigd of aangevuld, na eenigen tijd bestendigd werden. Op die manier is in de hier aangeduide richtingen menige stap van beteekenis gedaan, en ook de begrooting voor 1913 vraagt weer de permanent verklaring van een aantal tijdelijke of voorloopige maatregelen.

Een greep hier en daar als voorbeeld. (Hoofdstuk II onder-afdeeling 62, 65). Voor de indeeling van het Europeesch bestuur op Sum.'s Westkust zal de resident der Padangsche bovenlanden wegvallen, het beleid zal verdeeld worden over acht assistent-residenten. De betrekking van den overbodig geworden resident, wordt reeds sedert eenigen tijd door den gouverneur waargenomen. In dat gouvernement zal voor het Inlandsch bestuur de betrekking van larashoofd opgeheven worden. Reeds gedurende verscheidene jaren worden de vacatures van larashoofden onvervuld gelaten en zooveel mogelijk larassen zijn bijeengevoegd onder het bestuur van een daarvoor in aanmerking komend hoofd; zoo worden districten van belangrijke groepen van nagari's, onder een districtshoofd, gouvernementsambtenaar, gevormd.— Om het voorzitterschap van den gemeenteraad te Palembang (onder-afdeeling 62 en 63) van een controleur over te dragen op den assistent-resident der Palembangsche benedenlanden, zijn voorzieningen noodig, die reeds bij wijze van tijdelijken maatregel waren getroffen in Staatsblad 1911 no. 601. Voor diezelfde residentie wordt bestendiging gevraagd van een besluit van 12 Januari 1908 no. 18, waarbij tijdelijk aan den resident een controleur werd toegevoegd voor de behandeling van verschillende belangrijke aangelegenheden.— De in 1908 op tijdelijken voet ingevoerde bestuursorganisatie voor Nias (onder-afdeeling 62, 63, 74 en 198) om ons gezag daar daadwerkelijk te vestigen, zal, met de noodig gebleken wijzigingen, worden bevestigd. Zoo ook voor de definitieve regeling der bestuursaangelegenheden in de Rokanstreken en aan de Kampar Kiri in de residentie Oostkust van Sumatra, voor die van den Poeloe-Toedjoeh-archipel (Riouw en onderhoorigheden) en die in de residentie Amboina.

Om ook buiten den eigenlijken bestuursarbeid een paar voorbeelden aan te wijzen, die bovendien een ander karakter van tijdelijkheid dragen, 't volgende: (onder-afdeeling 120). De werkzaamheden van het hoofdbureau van den burgerlijken geneeskundigen dienst bleken veel meer omvattend te zijn, dan men gedacht had. De dringend noodzakelijke uitbreiding is tijdelijk geschied. Bestendiging wordt gevraagd. — Onder-afdeeling 165 en 166: Bij den dienst van het boschwezen zijn een 800-tal Inlandsche beambten als schrijver, teekenaar, beheerder van stapelplaatsen enz., in tijdelijken dienst. Het gemis van een vaste positie is oorzaak van een groot verloop. Ook pleit de billijkheid voor een officiëele regeling; het tijdelijke moet opgeheven worden. De bedoeling is een regeling te treffen in den geest van die, welke voor het minder personeel der staatsspoorwegen bestaat. In dit geval leerde het tijdelijke dus het minder goede van een regeling inzien en deed zoo naar beter omzien.

Het onmiskenbare goede van deze wijze ten volle erkennende, mag de toepassing echter niet ontaarden in een „al vast maar invoeren, dan slikt de volksvertegenwoordiging het van zelf wel". Het is waar, de tegenwoordige wetgeving werkt langzaam, en ook hiervoor zal voor Indië decentralisatie slechts toe te juichen zijn, maar voor zoover er geen nood is, die wet breekt, moet de verantwoordelijkheid ten volle blijven waar zij volgens onze staatsleer gelegd is.

Voor de uitbreiding van de bestuursbemoeienis wordt een ander stelsel gevolgd. Ook hiervan erken ik evenzeer het aanbevelenswaardige, als ik ook weer voor de faits accomplis, waarvoor het stellen kan, hetzelfde voorbehoud moet laten gelden. In een gebied waar onze invloed uiterst beperkt is, wordt naar middelen uitgezien om hem hechter wortel te doen vatten, soms wordt dit verkregen door de ook door de regeering gewenschte overredings- en imponeeringspolitiek, andere malen ontstaan conflicten, waarbij de krijgsmacht aan de overreding kracht moet bijzetten, enkele keeren wordt van een kleine aanleiding partij getrokken om plots tot maatregelen van zeer verre strekking over te gaan. Het kan goed zijn, dat de volksvertegenwoordiging zich gemakkelijk bij de gedane zaken neerlegt, hoewel zij zoodoende niet alleen berust in het gebeurde, doch ook het stelsel en dus de voortzetting goedkeurt, maar in die berusting ligt dan verder nog een erkenning, dat ook voor de algemeene politieke leiding, het tijdelijk toegelatene bevestiging behoort te krijgen in een wettelijken vorm.

Voorbeelden hiervan liggen mede voor 't grijpen. De uitbreiding onzer bestuursbemoeienis op Timor, waar de politiek van onthouding is verlaten, grijpt na ons gezag daadwerkelijk op het hoofdeiland gevestigd te hebben, geleidelijk verder; het geheele gebied wordt nu verdeeld in vier assistent residents-afdeelingen: Timor, Soemba, Flores en Soembawa. — Nu de politieke verhouding tot de Inlandsche besturen van Ternate, Tidore en Batjan *) geregeld is op den voet van de korte verklaring is vermeerdering van bestuurspersoneel onvermijdelijk (onder-afd. 62, 63, 74, 76, en 198). — De geschiedenis van den vorst van Riouw, over wiens daden nooit ernstige klachten in 't Koloniaal verslag geuit waren, en die onverwacht tot heengaan gedwongen werd, geeft ons bestuur daar nu de vrije hand.

Wijst het hier voorafgaande in deze begrooting op een gestadig voortwerken aan den bouw van een nieuw Indië, en zal ik aanstonds nog meer factoren aanhalen, die flink daartoe medewerken, er spreekt daarentegen niet uit, en dat is ook in de voorafgaanden niet gedaan, waar men met en voor het geheel heen wil. Voor de onderdeelen staan de werkplannen voor den geest en de staatslieden die nu aan het bewind zijn, zullen er op kunnen bogen vele dezer tot verwezenlijking gebracht of tot hun verwezenlijking veel bijgebracht te hebben, maar hoe men zich het gebouw in zijn geheel, en hoe men zich dit in het groote Oost-Aziatische stratenplan der toekomst moet denken, daarover bestaat geen klaarheid, en toch moest een begrip daarvan bepalen waarheen men eigenlijk wil. Werkt deze regeering door op het bekend geworden programma Van Heutsz-Fock? Is dit dan aangevuld naar de nieuwe gebeurtenissen, bijv. voor de Chineezen-kwestie en voor de staatkunde naar buiten? Of heeft zij een eigen programma? Waar ik hier goede resultaten ga opsommen, ziet de beoordeeling doorgaans alleen op de zaak, op den dienst voor zichzelf beschouwd; wanneer Indië eenmaal de bestuurder krijgt, die de geheele organisatie in een doelbewuste richting leidt, kan wellicht blijken, dat het beter ware geweest verschillende zaken anders aan te pakken.

Intusschen brengt 1913 o.m. de volgende beloften van beteekenis:

De verbeterde werkwijze bij de departementen van algemeen bestuur krijgt haar beslag. Bij het verschil, te maken tusschen een korps van gediplomeerden en een van niet-gediplomeerd personeel, zal de aanvulling voor het eerste gezocht worden onder het voor den administratieven dienst uitgezonden personeel. Die ambtenaren worden commies-redacteur en adjunct-referendaris met periodieke traktementsverhoogingen, eerst in den referendarisrang voegt de promotie zich naar de vacatures. Voor het overige personeel blijven de tegenwoordige rangen bestaan, met een eenigszins verbeterde traktementsregeling (onder-afdeeling 10).

Voor de politierechtspraak zal het beginsel van scheiding tusschen de rechterlijke en de administratieve macht, op Java en Madoera, ook worden doorgevoerd (onder-afdeeling 19 en 20). Dit is een voortgaan op den voor de rechtspraak reeds een goedeind gevolgden weg.

Deze pol. rechtsp. zal in handen komen van landrechters, die zonder onderscheid van den landaard van den beklaagden, in eersten aanleg tevens in hoogste ressort kennis nemen van overtredingen, waarop geen zwaardere straf is gesteld dan gevangenis of tewerkstelling aan de publieke werken van drie maanden en geldboete van 500 gulden en welke niet ter kennisneming aan andere rechters zijn opgedragen.

De landrechter zal worden bijgestaan door een Inlandsch ambtenaar van het openbaar ministerie, tevens griffier, fiscaal griffier betiteld. Weer een betrekking voor de Inlandsche rechtskundigen; maar wij zien ook nu nog niet hoever de regeering met deze ambtenaren bedoelt te gaan en op welke wijze zij hen in het algemeen — niet enkelingen — wil bekwamen om een rol te vervullen in de bedeeling van het recht, voor zoover deze hun wordt toegedacht. Hoe denkt men zich in de toekomst de verdeeling der rollen, hoe het stelsel? G. N.

(Slot volgt.)

*) In de officieele terminologie wordt nog steeds gesproken over inlandsche zelfbesturen (Zie b.v. mem. v. toel., blz. 27 en 31), niettegenstaande de betrokken landschappen geen zelfbestuur meer hebben. Dit geeft een verkeerd begrip van de verhouding dier landschappen tot onze regeering.

PERSKRONIEK.

In het Nieuws van den Dag van 19 en 21 September wijdt C. d. Vr(ies) een beschouwing aan de Indische begrooting. Over het algemeen blijkt de kundige schrijver zeer ingenomen te zijn met de ingediende wetsontwerpen. Slechts op enkele punten legt hij eenige reserve aan den dag.

„Worden, zoo vraagt hij, de inkomsten (de middelen) niet te hoog opgezet? Om het platweg uit te drukken: wordt de belastingsschroef niet te zwaar aangedraaid?

Zonder twijfel kunnen de belastingen voor den gewonen Inlander niet hooger worden opgezet. In dit verband moet worden vermeld, dat op de begrooting 1913 voorkomt een voorstel tot afschaffing der heerendiensten op Java en Madoera. Dit voorstel zal wel met algemeene instemming worden begroet. Over die heerendiensten is reeds zooveel geschreven en gesproken, dat wij met een enkel woord kunnen volstaan.

In een landstreek, waar de bevolking over zeer

weinig geldmiddelen beschikt, zooals in de pas onder ons bestuur gebrachte streken op Celebes en elders, moge er iets voor te zeggen zijn om de bevolking in stede van een belasting in geld op te leggen een belasting in den vorm van het verrichten van arbeid ten behoeve van het gouvernement, gedurende enkele dagen van het jaar — en dat zijn de heerendiensten —, voor de bevolking van Java en Madoera is die tijd feitelijk reeds lang voorbij. Er moge aan herinnerd worden wat min. Cremer reeds in dit opzicht is begonnen.

Evenmin als voorgaande regeeringen, denkt de tegenwoordige regeering er over om de belastingen voor den gewonen Inlander te verzwaren.

Maar velen zijn van meening, dat de lasten, gelegd op hen, die zulke aanzienlijke voordeelen trekken uit hetgeen Ned.-Indië hun oplevert, — nog voor verzwaring, en zelfs voor een aanmerkelijke verzwaring, in aanmerking kunnen worden gebracht. Zij zijn van oordeel, dat aan die ondernemers voor hun ondernemingsgeest, hun durf, hun hard en onverpoosd werken, hunne energie, enz., eene flinke vergoeding toekomt. Zonder hen zou de eigen bevolking van Nederl.-Indië het niet kunnen stellen. Zonder hen zouden niet de millioenen en millioenen aan loon enz. in Indië kunnen worden uitbetaald.

Maar daarnevens zijn zij van oordeel, dat degeen, die die ondernemers in staat stelt om hunne millioenen te verdienen, — en diegeen is: Ned.-Indië, en, daarvoor optredende: het gouvernement van Ned.-Indië — niet geniet dat deel in de reusachtige gemaakte winsten, waarop het — in billijkheid — aanspraak zou hebben.

Het kan niet ontkend worden, dat voor de meening van hen, die aldus spreken, zeer veel is te zeggen. En naar het ons voorkomt zal de regeering hier en de Indische regeering bij de overweging van fiscale maatregelen, veel meer dan tot dusver, die richting hebben uit te zien."

Aan het slot van zijn betoog zegt hij:

„Het gist in de Indische Maatschappij, ook wat betreft de vreemde Oosterlingen (Chineezen), er is een ongekende opleving. De oorzaken zijn wel bekend.

Die Inlandsche bevolking wil, in alle richtingen, vooruit.

Er mag nu geen sprake meer zijn van een van bovenaf opdringen van meer kennis. Integendeel: de bevolking vraagt zelf om verruiming van haar arbeidsveld; om meer ontwikkeling, ten einde beter in staat te zijn voor den strijd om het bestaan. En aan dien aandrang kan en mag de Regeering geen weerstand bieden.

Wat is nu noodig?

Het is niet moeilijk dit te weten te komen. Want de Regeering beschikt over het advies van een deskundige, zoo bekwaam, dat hij ons door elke natie der wereld wordt benijd.

Wij bedoelen: prof. dr. Z. Snouck Hurgronje.

Zijne lezingen, saamgevat in de brochure: „Nederland en de Islam" omvatten een advies van de allerhoogste waarde voor het Nederlandsche volk en ook voor Ned.-Indië.

Reeds verleden jaar is over dat advies in de Kamer eenig debat gevoerd. Daarbij zijn woorden gesproken, die niet diep genoeg betreurd kunnen worden. Door misverstand is de meening gewekt, alsof dr. Snouck bedoeld heeft een aanslag op, dan wel verzaking van het Christendom, bevordering van het Mohammedanisme.

Toch ligt dat zeker niet in de bedoeling van dr. Snouck: men leze toch de brochure goed. En dat zal ook niet het resultaat zijn, als men naar zijn advies handelt, dat geheel in overeenstemming is met de betreffende bepalingen van het Regeeringsreglement.

Het is te hopen, dat dergelijke betreurenswaardige uitlatingen dit jaar niet weer zullen worden vernomen. Men moge tijdig beseffen, dat zij voor ons land zeer groote gevaren en rampen na zich kunnen sleepen.

En aan de Regeering zij toegewenscht, dat zij het gegeven advies veel beter en flinker volgt — en met grooter spoed — dan tot dusver is gebeuren. Men schijnt in Regeeringskringen van de inderdaad dringende noodzakelijkheid om Snouck's deskundig advies te volgen, maar matig overtuigd te zijn."

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand. Volgens de jongste mailberichten kwamen er in de laatste dagen van Augustus zoowel te Batavia als te Semarang telkens nieuwe gevallen van **cholera** voor met doodelijken afloop; ook enkele Europeanen zijn aan de ziekte overleden.

Gedurende de week van 16 tot en met 22 Augs. kwamen te Soerabaja 93 pokkengevallen voor, waarvan 14 met doodelijk verloop.

Mijnongeluk. Naar De Javabode van 27 Aug. jl. vernam, had in den mijn Lebong Soelit een ongeluk plaats, waarbij 3 mijnarbeiders werden gedood. In denzelfden mijn hebben in den laatsten tijd meer ongelukken plaats gehad. Het mijnwezen zond een inspecteur om de zaak te onderzoeken.

Windhoos. Op 26 Augustus jl. woedde te Bandoeng een hevige windhoos, die de daken van enkele huizen meenam en boomen ontwortelde; eenige fietsers woeien omver. Gelukkig viel geen verlies van menschenlevens te betreuren.

De voorrang bij vergunningen. Het Soer. Hbl. vernam, dat de Regeering het denkbeeld overweegt om den voorrang ter verkrijging van vergunning tot het in beweging brengen van suikerondernemingen voortaan na openbare inschrijving toe te kennen aan dengene, die het hoogste bod doet.

De Legermanoeuvres. Het ligt in de bedoeling — schrijft De Javabode — de groote manoeuvres van het Indische leger half October te houden. Ze zullen 14 October aanvangen en ongeveer één week duren.

De oefeningen zullen plaats hebben aan het acces Batavia-Bandoeng; het manoeuvreterrein is 'n driehoek, waarvan de top ligt in de samenvloeiing van den Tji Taroem en den Tji Kao bij Poerwakarta, eerstgenoemde rivier vormt de Westgrens, de Oostelijke zijde wordt aangegeven door den weg van Poerwakarta naar Wanajasa en vandaar door een denkbeeldige lijn over den top van den Goenoeng Boerangang naar Bandoeng. De spoorweg Tjiandjoer-Bandoeng is de basis.

3 brigades zullen aan de oefeningen deelnemen: de 1e, 2e en 4e brigade. Leider der manoeuvres is Z. E. generaal Van Daalen, legercommandant; het vijandelijke leger, gevormd door de 1e en de 4e brigade te zamen, staat onder bevel van kolonel Doorman; het gedeelte van het Indische leger, dat tegen den vijand zal optrekken, wordt gevormd door de 2e brigade onder bevel van generaal Van der Maaten.

Het voornemen bestaat om de manoeuvres te besluiten met een groote wapenschouwing over alle deelnemende troepen. Naar een geschikt terrein voor dit schouwspel wordt gezocht: het is niet zoo gemakkelijk te vinden, wijl voor de opstelling der troepen een breedte van 3 KM. noodig is. Zoo mogelijk wordt voor deze revue een terrein in de nabijheid van Bandoeng gekozen, opdat velen de wapenschouwing zullen kunnen bijwonen.

De brigademarschen. De Locomotief gaf geregeld verslag van het verloop der marschoefeningen van de 2de brigade. Deze luidden niet bijster gunstig. Het laatste bericht was beter: de geneeskundige dienst was teruggekomen op de uitspraak, dat de manoeuvres gestaakt moesten worden, wijl de troepen niet tot verdere inspanning in staat waren. De marsch van Grabak naar Salatiga was goed geregeld. Er werd veel rust gehouden en er waren geen uitvallers. Vorige dagen echter werden de uitvallers bij tientallen geteld.

De verschillende Ind. bladen oefenen op een en ander critiek uit. Zoo schrijft De Javabode: „Wat er gehaperd heeft is niet zoo dadelijk uit te maken. Waren de marschen te zwaar, de rusten onvoldoende, deugde de marschleiding niet of was er een ontevreden geest onder de troepen?"

Ziedaar vragen, voor het eindoordeel van groote beteekenis, waarop echter het antwoord thans nog niet kan worden gegeven.

De oefeningen in de 1e militaire afdeeling hebben een veel gunstiger verloop gehad. Op den laatsten marschdag waren de troepen daar nog in heel goede conditie en was er geen enkelen uitvaller. Waar de resultaten zoo sterk uiteenloopen, komt het ons verstandig voor, het eindoordeel nog wat op te schorten, totdat meer gegevens zijn verkregen, waarop een zuiver inzicht kan worden gegrond.

„Bij de thans gehouden manoeuvres is voor het eerst de nieuwe compagniesformatie aan de praktijk getoetst. Zooals men weet, zijn de Ambonneezen, de Soendaneezen en de Europeanen niet langer in afzonderlijke compagniën vereenigd, maar is thans blank en bruin over elke compagnie verdeeld. Deze nieuwe formatie moet heel gunstig hebben gewerkt op den geest van den troep: er werd heel wat minder gemopperd in de gemengde, dan vroeger in de zuiver Europeesche compagniën."

Oorlogs-atelier. De N w. S o e r. C r t. meldt, dat het legerbestuur voornemens is te Bandoeng een oorlogs-atelier op te richten, in verband met een eventueelen oorlog. Het personeel zal bestaan uit niet-militaire Europeesche en Inlandsche daggelders, die terzake een arbeidsovereenkomst moeten sluiten. Het daggeld in oorlogstijd bedraagt het dubbele van het in vredestijd genotene. De duur der overeenkomst is een jaar. De animo alhier is vrij groot. Van de 600 werklieden van den constructie-winkel zullen vermoedelijk 400 de overeenkomst teekenen.

Divorçons. Naar het S o e r. H b l a d vernam zijn door den raad van justitie van Soerabaja gedurende de maand Juli 1912 niet minder dan 37 echtscheidingen uitgesproken.

Ook in Augustus ging het weer een goed gangetje. Den 27sten werden bv. 4 echtscheidingen aangevraagd.

Het aantal echtscheidingen overtreft het aantal huwelijken. Als dat zoo doorgaat zullen wij 't nog beleven, dat de meeste getrouwde menschen in Indië een scheiding hebben meegemaakt, merkt het blad op.

Candidaat-Indische ambtenaren. In de J a v. C o u r. is opgenomen het rapport der commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1912 van candidaat-Indische ambtenaren. Aan dit rapport is het volgende ontleend:

„In het geheel hebben zich tien sollicitanten aangemeld, van wie vijf reeds dadelijk verzochten eventueel in aanmerking te mogen komen voor een studiebeurs. Voor een zesde werd later door zijn moeder een rekest ingediend, en een zevende gaf mondeling den wensch daartoe te kennen. Allen hadden met gunstig gevolg het eindexamen der hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus — één in Nederland, de overigen hier te lande — afgelegd.

De commissie besloot om, in afwijking van de wijze waarop in vorige jaren werd gehandeld, ieder der sollicitanten te verzoeken zich op een vastgesteld uur te vervoegen bij één harer leden, teneinde door een onderhoud buiten het examen om, te trachten een scherper indruk te erlangen van de persoonlijkheid der sollicitanten, van hunne wenschen en willen, van hun wijze van optreden, enz. Deze maatregel is niet toegepast op een drietal sollicitanten, die reeds aan één der leden bekend waren.

Gelijk ten vorigen jare bleek de algemeene indruk van bevattelijkheid, kennis en ontwikkeling der sollicitanten niet gunstig te zijn. Reeds de gegeven cijfers wijzen dit uit.

Voor geen enkel proefwerk kon het praedicaat 10 (uitmuntend), 9 (zeer goed) of 8 (goed) worden toegekend; viermaal werd het cijfer 7 (ruim vold.), een-en-twintig maal het cijfer 5 (even voldoende), elf maal het cijfer 4 (onvoldoende), drie maal het cijfer 3 (gering), eenmaal het cijfer 2 (slecht) en eenmaal het cijfer 1 (zeer slecht) gegeven. Daarbij heeft het de aandacht der commissie getrokken, dat enkele sollicitanten weliswaar een der voorgeschreven onderwerpen voor het Nederlandsch opstel kozen, doch daaraan beschouwingen wijdden, die weinig of niets met het onderwerp hadden uit te staan en den indruk maakten van vooraf thuis te zijn voorbereid.

Het mondeling gedeelte van het onderzoek kon evenmin op gunstige resultaten bogen; slechts eenmaal werd het cijfer 7 gegeven, negenmaal het cijfer 6, vijfmaal het cijfer 5, viermaal het cijfer 4 en eenmaal het cijfer 2.

Vooral bij het mondeling onderhoud in het Nederlandsch bleek het velen sollicitanten te haperen aan eenige geestelijke ontwikkeling boven de aangeleerde schoolsche kennis, aan eenig inzicht of zelfs belangstelling in de voornaamste vraagstukken van den dag. Inzonderheid heeft het de aandacht getrokken, dat de sollicitanten vaak niet in het bezit zijn van de meest eenvoudige kennis van Indische toestanden, van de belangrijkste feiten uit de Indische geschiedenis.

Het wil der commissie voorkomen, dat ten onrechte dit gebied van geestelijke ontwikkeling bij de opleiding van jongelieden op de Indische hoogere burgerscholen zeer wordt verwaarloosd.

Ten slotte vermeent de commissie onder de aandacht van de regeering te moeten brengen, de noodzakelijkheid om den aangewezen candidaten tijdens hun verblijf in het Moederland te verzekeren moreelen steun, toezicht en leiding van hoogstaande personen, omdat zij overtuigd is, dat deze jongelieden in de hun vreemde omgeving dien steun niet zullen kunnen ontberen; anderzijds zal men mogen verwachten, dat zij onder goede leiding en toezicht zich zullen ontwikkelen tot goede aanstaande ambtenaren.

Voorts ware het naar het oordeel der commissie wenschelijk, dat de namen der niet aangewezen sollicitanten — ook over voorgaande jaren — zoowel in Nederland als hier te lande, wederkeerig aan de jaarlijks ingestelde schiftingscommissiën worden bekend gemaakt, opdat elke commissie wete of eenig sollicitant reeds eerder aan het examen heeft deelgenomen.

Een natuurlijke haven in Straat Soenda. In het B a t. N i e u w s b l a d van 28 Augustus jl. lezen wij:

„De plannen tot spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra hadden, toen zij nog aanhangig waren, den vorigen resident van Bantam, den heer F. K. Overduijn, er reeds vroeg op bedacht gemaakt, dat te eenige tijd een veer aan de kust zijner residentie zou noodig zijn, een punt tot afvaart en aankomst van de a.s. stoomvaart-verbinding der eindpunten aan straat Soenda van de Java-spoorlijn eener- en de Sumatra-spoorlijn anderzijds. Hij meende, dat voor den aanleg van dit „Sumatra-veer" uiteraard aangewezen was de z.g. „haven van Pakoe" te Anjerlor, welke plaats toen het eindpunt was — en tot dusver nog is — van den staatsspoorweg in Bantten, terwijl van daar inmiddels reeds door de Kon. Paketvaart-Mij. een driemaalsweeksche verbinding met Teloekbetoeng was tot stand gebracht. Bovendien hield hij de haven van Pakoe voor een natuurlijke haven, die met weinig kosten geheel voor het doel geschikt te maken zou zijn. In dit vooruitzicht had hij alle landuitgifte aan particulieren in de omgeving van deze „haven" tegengehouden.

Toen het er nu allen schijn van begon te krijgen, dat tot den spoorwegaanleg besloten zou worden, hield de resident zijn voornemen niet langer verborgen, maar vervoegde hij zich bij de regeering met het voorstel om in beginsel te besluiten tot de inrichting der haven van Pakoe voor de afvaart en aankomst van een stoompont naar en van den overwal, te beladen met de wagons en hun levenden en dooden inhoud.

Het voorstel vond gereede ondersteuning bij den hoofdinspecteur der S.S. op Java, den heer H. F. van Stipriaan Luïscius, en den directeur van gouvernementsbedrijven, den heer H. J. E. Wenckebach. Zelfs als onverhoopt de Sumatraspoor er niet mocht komen, dan nog achtte deze adviseur de voorgebrachte havenverbetering noodig, in den vorm van den bouw van een aanlegsteiger, en dat niet alleen aan deze zijde van de Straat, maar tevens aan de overzij, te Teloekbetoeng.

De commandant der zeemacht, ook in deze geroepen tot adviseeren, was, wat de geschiktheid der haven van Pakoe betreft, het oordeel van den resident niet toegedaan; ondiepte, waar diepte verondersteld werd, en zware zeegang, waar het tegendeel van dien aangenomen was, maakten de inrichting tot spoorweghaven z. i. onraadzaam, immers ongemeen kostbaar. Zonder uitdieping en den aanleg van zeebrekers zou geen schip er langszij van een steiger kunnen komen.

Een zijnerzijds aan den commandant van het opnemingsvaartuig „Sumbawa", den luitenant-ter-zee D. E. Keus, opgedragen onderzoek van Banten's westkust bracht nu aan het licht, dat daar een beschutte natuurlijke haven bestaat, m.n. Straat Merak. Het rif Tarcmboe en de eilanden Groot Merak en Klein Merak doen er dienst als zeebrekers; men kan de straat van beide zijden invaren, en de diepte levert hier geen bezwaar voor de scheepvaart. Men vindt hier een oud aanleghoofd van de vaartuigen, die tijdens den aanleg der haven van Tandjoeng Priok van hier den stortsteen voor de havendammen haalden en alsmede resten van verdedigingswerken uit den tijd der Vereenigde Oostindische

Compagnie. Men zou ca. 10 KM. spoor naar de aanlegplaats hebben te maken, aan te vangen van een punt der Bantenlijn nabij de halte Tjilegon, door den aanleg van welk lijntje de afstand van Batavia naar het veer juist ca. 10 K.M. korter zou worden, dan indien het veer te Anjer werd aangelegd.

Het was duidelijk, dat hier het ware punt aan de Java-zijde gevonden was, en op instigatie van genoemde spoorautoriteiten heeft de gouv.-generaal als eersten termijn voor den aanleg van het lijntje — dat met inbeg.ip van een al dadelijk mede aan te leggen eenvoudige steiger omstreeks 2¼ ton kosten moet — honderd duizend gulden toegestaan.

Het is dit lijntje, waarvan eenigen tijd geleden gemeld werd, dat de bouw goed vordert.

De veerdienst zal t. z. t. bediend worden door de Paketvaart.

Een nieuw arbeidsveld voor de Inlandsche vrouw. — Onder de „Ingezonden Stukken" in De Javabode van 27 Aug. j.l. staat de volgende oproep tot wedewerking waaraan zeker ook door belangstellenden hier in Nederland gehoor gegeven zal worden.

„Alle leden onzer Indische maatschappij zullen buiten twijfel de Docterdjawaschool waardeeren als een der beste kweekplaatsen voor de ontwikkeling en verheffing der Inlandsche bevolking en daarom zal het ieder verheugen, dat thans het eerste Inlandsche meisje geslaagd is voor het toelatingsexamen tot deze inrichting.

Feitelijk heeft de Docterdjawaschool haar deuren nooit gesloten voor vrouwelijke leerlingen, dit stond althans nergens beschreven, doch nu de eerste vrouwelijke studente zich aanmeldde, diende de toestemming van het gouvernement gevraagd te worden tot hare toelating en deze werd bereidwillig gegeven.

Een groote stap dus in de goede richting, die tot zegen kan worden voor onze koloniën!

Aan vrouwelijke artsen toch bestaat hier groote behoefte. Van medische zijde werd ons verzekerd, dat zoowel op de verloskundige klinieken als in de grootere hospitalen de vrouwelijke arts volkomen op haar plaats zoude zijn. De Inlandsche vrouw uit het volk roept eerst in uitersten nood een mannelijk arts; velen gaan te gronde uit gebrek aan geneeskundige hulp. Welk een uitgebreid arbeidsveld ligt hier dus niet braak voor de ontwikkelde Inl. vrouw! Buitendien zou zij in groote mate het contact bevorderen tusschen de Inlandsche wereld en de Europeesche wetenschap. Engelsch-Indië, dat een schare van vrouwelijke Inlandsche artsen bezit, geeft hier het bewijs van.

Wordt nu ook dit eerste Inlandsche meisje tot den eerstvolgenden cursus toegelaten, zoo zal haar toch geen kostelooze opleiding door het gouvernement verstrekt worden, zooals dit voor de jongelieden geschiedt, want als ambtenares kan de Inlandsche vrouw nog om tal van bezwaren niet geplaatst worden. Haar studie moet dus door haar zelve bekostigd worden en ook haar huisvesting zal zij zelve moeten betalen, daar zij uit den aard der zaak niet intern der Docterdjawaschool kan zijn.

Maar zij is onbemiddeld en kàn dit dus niet.

Het heet dus nu: de handen inéén slaan!

Wij gevoelen allen, mannen en vrouwen van Ned.-Indië, dat het onze plicht is te zorgen, dat deze eerste moedige poging eener jonge Inlandsche vrouw geen schipbreuk lijde op een financieel tekort. Ditmaal doen wij geen beroep op geldelijken steun voor zwakken, zieken of minderwaardigen — hoewel die zeer zeker ook geholpen dienen te worden —, maar juist voor de sterken, voor de beste krachten van het Inlandsche volk, die naar verdere ontplooiing vragen.

Op dit meisje zullen meerdere volgen. De Inlandsche vrouwenwereld is wakker geworden; dat getuigt de oprichting der Kartinischool, dat getuigt het streven voor dit meisje uit het volk. Daarom dient er een fonds in het leven te worden geroepen, waaruit zij en haar eventueele opvolgsters zullen kunnen studeeren en verdere onkosten kunnen bestrijden.

Wanneer dit fonds groot genoeg wordt, zoude het zelfs kunnen dienen voor datgene waaraan, zijn er eenmaal vrouwelijke Inlandsche artsen, van zelf behoefte komt: nl. hospitalen voor Inlandsche vrouwen, waaraan vrouwelijke Inlandsche artsen verbonden. Dit is wel een ver toekomstbeeld, maar wij weten het: „gouverner c'est prévoir".

Wie helpt ons aan de uitvoering van dit plan? Iedere gave, hoe klein ook, is een steentje voor het groote gebouw en wie er aan mede wil helpen dit op te richten zende zijn bijdrage aan het voorloopig bestuur der Vereeniging tot het vormen van een studiefonds voor opleiding van vrouwelijke Inlandsche artsen.

Charlotte Jacobs, presidente.
N. Hazeu—Opwijrda, vice-presidente.
N. C. Kooij—v. Zeggelen, 1e secr.
A. Hillemans—v. Velthoven, 2e secr.
J. C. D. Wefers Bettink—v/d Bussche penningmeesteres.

PERSONALIA.

Dankbetuiging. De Regeering heeft haren bijzonderen dank betuigd aan den heer L. A. Grashuis, employé van de Bataafsche Petroleum-Mij., voor zijn flinke houding en taktvol optreden op den avond van 3 April 1912, waardoor hij het uitbreken van een tusschen Inlandsche en Chineesche koelies, in dienst bij genoemde maatschappij te Balikpapan — Zuider- en Oosterafd. van Borneo —, dreigend conflict heeft weten te voorkomen.

Koloniale Bank. De hoofdagent van de Koloniale Bank, de heer Benjamins, wordt, volgens de Soerab. Crt., directeur in Nederland. De heer Bonebakker, thans agent, wordt hoofdagent en de heer Labohm, die kort geleden uit de firma trad, is weer daarin teruggekeerd en wordt agent.

Vacatures in den residentsrang. De mogelijkheid bestaat, zoo meldt De Javabode, dat er in den loop van 1913 niet minder dan zes residentsplaatsen op Java zullen openvallen.

In de eerste plaats noemt het blad den resident der Pr. Regentschappen, den heer G. J. Oudemans, wiens heengaan vaststaat. Verder den resident van Soerabaia, den heer J. Einthoven, die in Mei van het volgend jaar vijf jaar die betrekking bekleedt. Het is lang niet onwaarschijnlijk — het werd reeds eerder door ons vermeld — dat de heer Einthoven benoemd wordt tot vervanger van den directeur van binnenlandsch bestuur, den heer Tollenaar, die voornemens is in het begin van het volgend jaar zijne betrekking neer te leggen. De residenten van Pasoeroean en Kediri, de heeren L. Kreischer en O. E. V. Hermens, die beiden reeds langer dan vijf jaar hoofd van gewestelijk bestuur zijn, denken er eveneens over om heen te gaan. Dit moet ook het geval zijn met den resident van Besoeki, de heer J. Bosman, die in het laatst van dit jaar het pensioen over zijn tegenwoordig traktement verdiend heeft.

Den heer Bosman moet verzocht zijn nog eenigen tijd aan te blijven.

Aan den resident van Banjoemas, den heer H. G. Heijting, die in Januari van het volgend jaar vijf jaar als zoodanig fungeert, wordt eveneens het voornemen toegeschreven zijne betrekking neer te leggen.

Behalve deze zes hoofdambtenaren zou, naar het gerucht wil, ook de resident van Semarang, de heer H. C. A. G. de Vogel, die reeds sedert April 1905 die functie bekleedt, aftreden, doch pas na afloop der tentoonstelling, welke in 1914 gehouden zal worden.

Tentoonstelling Semarang. Het hoofdbestuur der koloniale tentoonstelling te Semarang benoemde in zijn vergadering van 16 dezer tot gedelegeerde in Nederland der vereeniging, den heer Mr. A. W. Hartman, landsadvocaat te Semarang, thans tijdelijk in Europa toevende.

Het algemeen secretariaat dezer tentoonstelling wordt met 1 Sept. in de lokalen door de Kamer van Koophandel te Semarang geoccupeerd in het gebouw der Ned. Handel-maatschappij.

De zaak-Viersen. Het Soer. H.blad vernam, dat de heer T. F. Viersen, de bekende strijder tegen de conversie der gouvernementsscholen in de Minahassa, eervol ontslag uit 's lands dienst heeft gevraagd, met ingang van 15 Aug. jl. Het ontslag werd niet verleend. Inmiddels had de heer V., die met verlof op Java vertoefde, vergunning gekregen naar Menado terug te keeren. 26 Aug. nam hij de reis aan; te Soerabaja scheepte hij zich in.

De heer Viersen heeft in een pas verschenen brochure: „Mijne verwijdering uit de Minahassa" zijn lezing gegeven van de zaak. Deze brochure is niet in den handel. De Loco-

motief van 26 Aug. jl., die haar blijkbaar wel had ontvangen, ontleende een en ander aan het werkje.

***

In de rubriek „Kunst en Wetenschappen” der Indische bladen lezen wij:

Tournée van Rennès en Verbena. De uitvoeringen en vooral de kinderavonden van Catherina v. Rennès waren druk bezocht en hadden groot succes.

Spoel en zijn dochter. 22 Aug. jl. gaven Spoel en zijn dochter een afscheids-concert te Soerabaja. Ook zij hadden veel succes.

Suriname.

Het laatste bedrijf van het Resida-drama schijnt in Den Haag gespeeld te zullen worden.

Op de aanklacht van Resida, heeft de Kapitein-Commandant der troepen geantwoord, dat er geen termen zijn gevonden om tegen den sedert tot kapitein bevorderden 1en luitenant der infanterie J. P. Naglegaal en den 1en luitenant der infanterie J. C. van Hengel een strafvervolging in te stellen.

Naar aanleiding hiervan schrijft De Surinamer van 5 September:

„De zaak is te hoog-ernstig om op een sisser af te loopen. Wat wij in ons artikel van 28 Juli l.l. over deze zaak schreven, herhalen wij:

„„(Want) het is noodzakelijk, dat uitgemaakt worde of bedoelde personen eigenmachtig, of wel krachtens lastgeving gehandeld hebben. Is het eigenmachtig geschied, dan dienen zij ter verantwoording geroepen en, zoo noodig, gestraft te worden. Niemand toch heeft het recht een vrijen burger, eigenmachtig van zijn vrijheid te berooven. Is het daarentegen krachtens lastgeving geschied, welnu, dan dienen in den breede de motieven uiteengezet te worden, waarom deze lastgeving werd gedaan.

En zou dan blijken, dat er iets aan de motieven gehaperd heeft, dan worde deze justitiëele misgreep niet weggedoezeld — neen, neen. Met allen, die de vrijheid en het recht liefhebben, roepen wij, ja, eischen wij publiciteit.””

„Onzes inziens is het èn in 't belang der bevolking, èn in dat van het Gezag, dat er klaarheid kome.

Welnu, klaarheid kunnen wij nog verkrijgen, wanneer bij de aanstaande Surinaamsche begrooting de minister hierover geïnterpelleerd wordt. Alle bescheiden zullen dan worden overgelegd. En hieruit zal genoegzaam blijken, of goed of kwaad gehandeld is; zoodoende zal het rechtsgevoel der bevolking bevredigd worden.

Het is daarom noodig, dat tot de Tweede Kamer een petitionnement gericht worde, waarin zij verzocht wordt deze zaak tot onderwerp harer bespreking te maken. Wie zal hiertoe het initiatief nemen?”

***

Aan hetzelfde blad ontleenen wij het bericht, dat op den verjaardag van de Koningin, door den Gouverneur gratie is verleend voor den verderen duur van hun straftijd aan de in Suriname gedetineerden inzake het Killinger-komplot.

***

De West van 30 Augustus schrijft:

„De bacovencultuur levert in tal van landen uitstekende resultaten op. In Suriname is men, door allerlei tegenslag, pessimistisch geworden. O.i. ten onrechte. Het heeft ons altijd verwonderd, dat soms wel van de zijde van planters is beweerd, dat de cultuur zelfs onder normale omstandigheden niet rendabel zou kunnen zijn in Suriname. Wij zijn nog steeds overtuigd van het tegendeel. En de volgende cijfers, die ons uit betrouwbare bron geworden, versterken ons wederom in die overtuiging.

Van 1 Januari tot 10 Aug. produceerden dit jaar op pl. Leliëndaal 12 H.A., geplant in April 1911, 1814 bossen met een qualiteits percentage van 63.5, waarvoor werd ontvangen *f* 2088.75. Volgens werkelijke telling hingen aan de stammen op 20 Augustus 7571 bossen, welke mogen verwacht worden kapbaar te zullen zijn voor 1 December en vermoedelijk een beter percentage zullen opleveren dan 75. Bij 75 pCt. en den prijs van 50 cts., welke de Fruit Co. in dit seizoen betaalt, zullen de opbrengsten *f* 2844.12 bedragen, en in totaal voor de 11 maanden tot 1 December *f* 4932.87 of *f* 411.07 per H.A. Na ruimen aftrek voor afkeuring en andere verliezen en met een geregeld seizoen, kan men veilig aannemen, dat, met inbegrip van de opbrengst van December, de totale opbrengst ongeveer *f* 420 per H.A. zal bedragen.

In verband hiermede ontleenen wij aan de N.R.Ct. van 20 September de volgende correspondentie uit Haarlem:

„De eerste voordrachtavond, die door de commissie van het Koloniaal Museum te Haarlem was uitgeschreven, was gewijd aan het onderwerp: de landbouw in Suriname, waarover de heer A. d'Angremond een lezing hield, die door lichtbeelden werd verduidelijkt.

Op onderhoudende wijze heeft de heer d'Angremond zijn talrijk auditorium ingeleid, allereerst in de mooie natuur van Suriname, daarna in het werk, dat daar voor den landbouw wordt gedaan, daarbij in lichtbeelden vertoonende de arbeidskrachten, die daarbij worden gebezigd, om eindelijk zeer duidelijk uiteen te zetten hoe de bacovencultuur geschiedt, welke malaise daarmede is doorgemaakt, hoe men die nu meent te zullen te boven komen, om eindelijk ook nog te behandelen de cacao- en de koffie- en rubber-cultuur.

Spr. wees er op hoe in Suriname de landbouw door gebrek aan kapitaal niet kan worden aangepakt zooals dat eigenlijk noodig zou wezen, hoe de bacovencultuur en als hulpcultuur de koffie en cacaocultuur zeer loonend zou zijn te maken, dank vooral de methode van den heer Drost om de krulotenziekte in de cacao tegen te gaan en hoe, kwam er een credietbank voor Suriname tot stand de landbouw daar zich zeer zou kunnen ontwikkelen. De vertoonde lichtbeelden gaven een zeer trouw en aanschouwelijk beeld van wat er op de plantages wordt verricht, en de aanwezigen hebben daarvan ongetwijfeld een zeer gunstigen indruk gekregen, ook van het leven en bedrijf van de Javaansche-, Britsch-Indische en West-Indische menschen die op de plantages werken.”

***

FEUILLETON.

„TALES OF BENGAL”.

by Banerjea.

SCHEURING IN DE FAMILIE.

III.

Gobardhan Chakravarti was een oude Brahmaan, die leefde van horoscoopen trekken, oogst- en weervoorspellingen en dit deed in min of meer goeden zin, al naar gelang van den prijs, dien men hem er voor betaalde. Hem bracht Debrenda Babu den morgen volgende op den dood der vrouw een bezoek en werd ontvangen met de meest slaafsche beleefdheid, een rijken cliënt verschuldigd. Na een poosje om het kantje heen gepraat te hebben, zei hij ten slotte:

— Mijn noodlot schijnt tegenwoordig al zeer weinig gunstig te zijn. Wanneer mag ik op betere tijden rekenen?

Gobardhan schreef een lei vol met geheimzinnige optellingen en na er een tien- of vijftiental minuten op getuurd te hebben, keek hij bezorgd op, de woorden uitend:

— Uw noodlot is inderdaad afschuwelijk geweest, al meer dan drie maanden lang.

— Dat is ook zoo, maar wat ik nu gaarne weten wilde, is, hoe lang het nog zoo duren zal.

— Ik ben bang, dat het eene ongeluk nog steeds op het andere zal volgen. Ik kan het einde van al uw ellende niet overzien.

— Groote goedheid, wat moet ik dan beginnen? Bestaat er geen middel om dit onheil af te wenden?

— Zeker wel, de Shâstras schrijven zekere Grahasanti (zoenoffer der planeten) voor, waardoor men den invloed van boosaardige sterren te niet kan doen.

Debendra Babu beet in het zoo sluw gelegde lokaas en vroeg:

— Hoeveel moet dat kosten?

Na even nagedacht te hebben, hoeveel hij gevoegelijk zou kunnen vragen, zeide de slimme sterrenwichelaar:

— Ongeveer honderd ropijen.

— Dat is veel te veel, luidde het antwoord. Wilt ge mij ruïneeren? Kunt ge het niet voor minder doen?

— Neen, voor geen duit minder. Ik kan een jog (offer) volbrengen voor tien ropijen, maar zulke ritussen zijn veel gebrekkiger dan die, welke de Shâstras voorschrijven.

— Waarborgt ge mij goede resultaten voor honderd ropijen? vroeg Denbrenda Babu haastig.

— Ik beloof u niets, maar als ge vertrouwen stelt in mijn werk, moet ge mij den prijs betalen, dien ik opgeef. Zoo niet, dan laat ik u aan uw lot over.

— Ik heb onvoorwaardelijk vertrouwen in u, bromde Debrenda Babu, die erg angstig van aard

„De heer Cook — zoo lezen wij in De West van 27 Augustus — die op industrieel gebied meermalen van zich deed spreken in de Kolonie, heeft thans naast zijn houtzaagmolen, op Gelderland, ook een zeepfabriek opgericht. Het artikel is reeds in het groot aangevoerd te Paramaribo en voor zeer goedkoopen prijs verkrijgbaar gesteld, twee en een halven cent per stuk. Als de qualiteit evengoed voldoet als de prijs, zal deze industrie haar weg in de kolonie vinden.''

In haar verslag van de „tentoonstelling voor binnenlandsche huisvlijt en industrie'' te Paramaribo schrijft Suriname van 30 Augustus:

„Door de firma J. Fernandes & Co. is 500 K.G. zeep (retail-soap genoemd) ingezonden, door haar zelf gefabriceerd. Deze zeep is geslaagd; zij ziet er aantrekkelijk uit en zal, als de prijs billijk gesteld kan worden, zeker het buitenlandsch fabrikaat concurrentie aandoen.''

_

De zeer interessante studie van den heer W. C. Muller over den oorsprong van den naam „bacove'' in het vorige nummer van dit Weekblad, gaf ons aanleiding Prof. Veth's boekje „Uit Oost en West'' nog eens op te slaan. Wij lezen daar o.m.:

......„Zegt men dus, gelijk men zoo dikwijls leest, dat in Westindië de banaan nevens de bakkeljauw het hoofdvoedsel van de negerslaven placht te wezen, dan is daarmede niet beslist of men Musa sapientum of Musa paradisiaca bedoelt; het was zelfs doorgaans de bakkove, die aan de negers verstrekt werd.''

Hierin vergiste zich de schrijver. Welken latijnschen naam de geleerden aan een deel van hun hoofdvoedsel geliefden te geven zou de slaven koud gelaten hebben, maar het zou tot oproer geleid hebben als men hun bij hun bakkeljauw (een soort gezouten visch uit Noord-Amerika) bacoven had verstrekt. De lezeres neme eens een proefje van de combinatie zoute visch met gekookte bacoven (hier banaan genoemd). Bij de bakkeljauw wordt de banaan (in Surinaamsche beteekenis) n.l. gekookt gegeten als hier de aardappel.

_

Wij mogen niet nalaten hier de aandacht te vestigen op de uitstekende resultaten, die de keuringsdienst van eet- en drinkwaren te Paramaribo, onder leiding van Dr. J. Sack, bereikt. In het verslag over Mei, Juni en Juli 1912 lezen wij: „De keuringsdienst kan op het afgeloopen jaar met tevredenheid terug zien. Het artikel melk is, blijkens de verslagen, veel verbeterd. Dat het percentage afkeuringen lager dan 5% dalen zal, is niet aan te nemen. In de steden in Nederland is het percentage ook niet veel lager en hebben de leveranciers niet zoo te kampen met het zuur worden der melk als in Suriname. Het melkproduct, boter, zal nu ook verbeterd worden. Het brood is goed en wordt niet vervalscht, evenals de suiker.''

Bij het artikel boter wordt medegedeeld, dat deze dikwijls vermengd wordt met margarine. Dan volgt de waarschuwing: „Met den eersten October te beginnen zullen de personen die zulks doen vervolgd worden en hunne vervalschte producten in beslag en vernietigd worden.''

Verder lezen wij: „Dat de keuringsdienst zal zorgen, dat binnen vier maanden na verschijnen van dit verslag geen conserveermiddel-houdende boter en margarine worden ingevoerd, spreekt van zelf.''

Wij hopen, dat Dr. Sack op dezen weg zal voortgaan. De bevolking zal hem daarvoor dankbaar zijn.

_

Ook op een ander gebied gaat Paramaribo vooruit. Er is daar n.l. een kino-theater gebouwd, dat 1600 zitplaatsen aanbiedt. Dit is het eerste der drie waarvoor vergunning verleend is. Nu heeft een Engelsche firma, die in geheel West-Indië filialen bezit, het voornemen ook te Paramaribo zulk een theater te exploiteeren als de vergunning daartoe verleend wordt.

Suriname van 30 Augustus teekent hierbij aan: „Drie Kino-theaters lijken ons al te veel. Twee waren ruim genoeg. Maar vier! Wij hopen, dat het Bestuur daartoe geen vergunning verleenen zal.''

Naar het schijnt, bestaat er van overheidswege een verbod om bij de de avondvoorstellingen kinderen beneden 16 jaar toe te laten.

Een advertentie van den ondernemer van bovenbedoeld theater luidt: „Wie voor *f* 5 koopt in onzen Winkel krijgt gratis een toegangskaart voor de kino. Deze bepaling geldt niet voor den verkoop van katoen en sarongs.''

_

Prof. mr. C. van Vollenhoven is dezer dagen van zijn studiereis naar de West te Leiden teruggekeerd.

_

Bij Kon. besluit van 17 dezer is tot lid van de commissie van toezicht op de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer benoemd Mr. G. H. Barnet Lyon te 's-Gravenhage, oud-agent-generaal der immigratie in Suriname. Wij verheugen er ons in, dat ook Suriname in de commissie vertegenwoordigd is en wel door een man, die ter dege bekend is met den Surinaamschen landbouw.

_

Verschenen is het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de suppletoire begrooting voor Suriname voor 1912 (steun voor oprichting van een Centrale Landbouwbank). Wij bepalen ons tot de opmerking, dat de meeningen over deze zaak zeer uiteenloopen.

Ingediend is de begrooting voor Suriname, voor 1913.

Curaçao.

De havenverbetering zal een kleine vertraging ondergaan. Het ontstekingsschip is, naar 't schijnt, door de schokken, die de ontploffingen te weeg brengen, lek geworden en moest naar de haven teruggebracht worden om te worden gerepareerd. Het is al op de werf, waar het gebouwd is, zoo goed als geheel op het droge gehaald.

_

Met het ss. Sirius'' zijn hier aangekomen Dr. P. J. S. Cramer, adviseur voor landbouwzaken, en Prof. C. van Vollenhoven.

---

was, en zal u morgen de honderd ropijen betalen. Maar draal vooral niet, want de zaak is hoogst ernstig.

Gobardhan nam het voorstel aan, maar bemerkende, dat zijn cliënt geen haast scheen te hebben om weg te gaan en dus blijkbaar nog iets op het hart had, zei hij:

— Als een verstandig mensch een dokter raadpleegt, laat hij dien altijd alle verschijnselen nagaan. U moet mij nu openhartig vertellen, hoe de zaken den laatsten tijd geloopen zijn, opdat ik mijn tooverspreuken in de goede richting kan leiden. Wees er van overtuigd, dat ik niets van hetgeen ik hoor publiek zal maken.

Aldus aangemoedigd, vertelde Debrenda Babu van zijn verhouding tot Sirâji, bekende hij, dat hij Abdullah aangezet had om haar dien giftdrank in te geven en weidde hij uit over het hoogst moeilijke van den toestand, waarin hij door haar plotselingen dood geraakt was.

Gobardhan luisterde met gespannen aandacht, en zei ten slotte:

— Ge hebt goed gehandeld door mij de volle waarheid te zeggen; ik zal een homa aanrichten en vertrouw, dat dit het verlangde effect zal hebben. Geef mij tweehonderd ropijen, dan begin ik er onmiddellijk mede.

Debrenda Babu schrok eerst terug voor zulk een groote som, maar bij eenig nadenken zag hij toch in, dat het vooruitzicht om aan dat groote gevaar te ontsnappen, wel tweehonderd ropijen waard was. Daarom zond hij, zoodra hij weder thuis was, het verlangde geld dadelijk naar Gobardhan.

De sterrenwichelaar gaf ongeveer vijf ropijen uit aan ghi (gezuiverde boter), rijst en weegebree voor zijn homa, en in drie dagen was die gereed. Toen ging hij naar den sub-inspecteur van politie, die hem vriendschappelijk ontving.

Na de gebruikelijke plichtplegingen, vroeg Gobardhan, hoe het met zijn gastheer ging, wat diens verdiensten betrof.

— Niet te best, luidde het antwoord. De meeste menschen in deze streken zijn ontzettend arm en wat ik aan de welgestelden verdien, is nauwelijks voldoende om mijn paard te onderhouden. Wees zoo goed eens in den palm van mijn hand te zien, of er geen betere tijden voor mij in aantocht zijn?

Na een poos op de hand getuurd te hebben, zei Gobardhan:

— Het verheugt mij u te kunnen verzekeren, dat u spoedig geluk zult krijgen.

— Ik ben bang, dat ge u vergist, antwoordde de politieman; ik heb slechts één zaak onderhanden en die staat niet eens gunstig.

En daarop vertelde hij de geschiedenis van Sirâji's overlijden; er bij voegende, dat hij Debrenda Babu en Abdullah naar het gerechtshof opgezonden had, maar niet wist of er wel genoeg bewijzen waren, om hen voor moord te kunnen vonnissen.

— Waarom zoudt gij hier de gelegenheid voorbij laten gaan om geld te maken? vroeg Gobardhan, en zoodra hij zag, dat de politieman er wel ooren

Prof. Van Vollenhoven was, gelijk de Ned. bladen indertijd gemeld hebben, belast geweest met een zending naar Suriname in verband met voorstellen van de Welvaarts-Commissie betreffende de reorganisatie van het bestuurswezen dier kolonie.

***

Wij weten uit goede bron, dat de heer L. Lens onderweg is met tien struisvogels. Den 4en Augustus moest hij aan boord van de ,,Città di Torino" Genua hebben verlaten met bestemming Curaçao. Met de volgende Italiaansche boot zullen nog 10 vogels worden verscheept naar Curaçao.

(Cur. Cour.)

***

— H. M. ,,Zeeland", uit Bonaire hier aangekomen, is daarop naar Aruba vertrokken met de hh. Prof. Van Vollenhoven, Dr. Cramer, Kakebeeke, Dussel en luit. Pieper aan boord en wordt daarna hier terug verwacht.

***

Wij hebben indertijd gemeld, dat er een advocaat uit Nederland verwacht werd in verband met de regeling van de Santa Barbara-quaestie. Mr. L. Kuhn, met de ,,Caracas" aangekomen, is, naar wij vernemen, met die regeling belast.

(Cur. Cour.)

Het is te hopen, dat eindelijk deze regeling tot stand moge komen, waardoor de ontginning van de rijke phosphaatmijn Sa. Barbara weder mogelijk wordt. Deze mijn behoort aan Mr. Godden, een Engelschman, die er rijk mede geworden is, maar tengevolge van allerlei kwesties met zijne mede-eigenaars en met de regeering van Curaçao, haar sedert jaren niet meer ontgint, waardoor een groot bedrag aan uitvoerrechten aan den fiscus ontnomen wordt. Dit bedrag was in vroegere jaren voldoende om de begrooting van Curaçao sluitend te maken.

***

Begrooting van Curaçao voor 1913. De uitgaven en ontvangsten worden geraamd op op resp. *f* 1.017,901 en *f* 677.752. Het nadeelig verschil bedraagt *f* 340.149, tot dekking waarvan op een bijdrage uit 's Rijks schatkist wordt gerekend. Bij de beoordeeling van de geraamde uitkomsten voor 1913 zal er verder nog rekening mede zijn te houden, dat de raming der uitgaven een verhooging zal moeten ondergaan met de kosten verbonden aan de verdere verbetering van de haven van Curaçao. Mocht het desbetreffende voorstel van den Gouverneur den Minister nog tijdig genoeg bereiken om bij de behandeling van de begrooting daarmede rekening te kunnen houden, dan ligt het in 's Ministers bedoeling de noodige verhooging van den betrokken post bij Nota van Wijziging op de begrooting te brengen. Anders zullen de gelden bij suppletoire begrooting worden aangevraagd.

Gelden zijn uitgetrokken voor eene toelage ten behoeve van een landbouwkundige. De minister wilde een tractement voor dezen op de begrooting brengen, doch de Koloniale Raad zag geen reden om de betrekking van landbouwkundige thans blijvend in te stellen.

De minister had zich hierbij nedergelegd in afwachting van het rapport van den heer Kakebeeke, die thans Curaçao bezoekt om met den Gouverneur over de landbouwaangelegenheden overleg te plegen.

Voor subsidie aan bijzondere scholen wordt *f* 2250 meer uitgetrokken, terwijl nog bij nota van wijziging een hoogere uitgaaf dienaangaande in 't vooruitzicht wordt gesteld.

Voor het visscherijbedrijf worden gelden uitgetrokken, doch helaas niets voor een nieuw stoomschip ter vervanging van de ,,Prinses Juliana", die de verbinding met de eilanden onderhield en wier reizen gestaakt zijn. (Zie ons nummer van 4 Juli jl.)

WAT DE INLANDER ZEGT.

De lichamelijke opvoeding der Inlandsche kinderen. — Ook dit onderwerp heeft een punt van bespreking uitgemaakt in de vergadering van Inlandsche ambtenaren te Semarang en toen aanleiding gegeven tot de navolgende opmerkingen.

Vooral bij de hoogere standen in de Inlandsche maatschappij is aan de lichamelijke opvoeding der Inlandsche kinderen niet de noodige aandacht geschonken, met het gevolg, dat in gevallen, waarbij lichamelijke kracht en behendigheid vereischt worden, zooals bij rampen en rustverstoringen, men onbeholpen, onhandig ageert en zoodoende een treurig figuur maakt.

Regelmatige lichaamsoefeningen bevorderen de gezondheid en komt de geestelijke ontwikkeling zeer ten goede. Zij kunnen jongelingen van misstappen en slechte vermaken afleiden, en bij hen moed, energie en volhoudingsvermogen kweeken. Daarom wordt het voorstel gedaan, pogingen aan te wenden om de Inlandsche kinderen ook lichamelijk rationeel op te voeden.

Daartoe wordt aanbevolen de kinderen in hun vrijen tijd te oefenen in gymnastiek, schermen, schieten, loopen, zwemmen, roeien, voetballen, paardrijden, in het bewerken van den grond, het maken van eenvoudige kleeren en gerechten, in het omgaan met eenvoudige gereedschappen, het leggen van verbanden bij verwondingen, verplegen van zieken enz. In huiselijke verrichtingen moeten de kinderen zoo weinig mogelijk de hulp van bedienden inroepen. De oefeningen moeten systematisch en gezamenlijk onder goede leiding worden verricht en kinderen van af den ouderdom van 8 jaren worden toegelaten. Een reglement van de werkzaamheden dient te worden samengesteld.

Belastingheffing op de publieke vermakelijkheden te Medan (Oostkust van Sumatra). — De bedoeling van de heffing dezer belasting is natuurlijk om de gemeentekas te Medan te versterken, op zoodanige wijze, dat een ieder daarin naar vermogen en naar billijkheid bijdraagt. Het bedrag is 10 % van den toegangsprijs en wordt geheven van elken toeschouwer bij het nemen der toegangskaartjes voor elke voorstelling. Bij de berekening van die 10 % gaat het echter niet altijd rechtmatig toe; althans op Zaterdagavond 1 Juni 1912 bezocht een toeschouwer te Medan de Inlandsche komedie en nam daarvoor één kaartje 2e rang à *f* 0.60 en 2 kaartjes 3e rang à *f* 0.30, zoodat hij te betalen had *f* 1.20 + *f* 0.12 = *f* 1.32.

Hij gaf daarvoor *f* 2, doch ontving in stede van *f* 0.68, slechts *f* 0.60 terug, omdat de kassier het

---

naar had, ging hij voort: U behoeft zelf niet handelend op te treden in deze zaak; ik zal 't noodige wel doen. Zeg mij eens openhartig, hoeveel geld u daarvoor vraagt.

— Ik wil geen gevaar loopen de zaak onjuist te rapporteeren voor minder dan honderd ropijen.

— Dat is te veel, antwoordde de sterrenwichelaar, noem een redelijke som, dan zal ik zien, wat ik doen kan.

— Nu dan vijfenzeventig ropijen, maar ook niets minder en versta mij wel, als het geld er niet vóór vanavond is, zend ik Debrenda Babu op voor gerechtelijk onderzoek.

— Goed, ik zal dadelijk naar hem toe gaan, en hem zoo bang maken, dat hij eindigt met te betalen, maar ik moet toch ook nog iets voor mij zelf hebben.

— Zeker, als ge vijfenzeventig ropijen kunt krijgen van den verweerder, moogt ge vijftien ropijen hebben voor het aanbrengen.

Gobardhan keerde naar huis terug, nam de gevraagde som van de tweehonderd ropijen af, die Debrenda Babu hem gezonden had en gaf deze aan den sub-inspecteur, die daarop bij alle goden bezwoer, dat hij geen stappen meer zou doen tegen de beide mannen.

Wel wetende, dat de inspecteur zijn woord zou houden ten opzichte van een Brahmaan, begaf Gobardhan zich nu rechtstreeks naar Debendra Babu om dezen te zeggen, dat de homa gelukt was en dat er geen haar van zijn hoofd gekrenkt

zou worden. Debendra had het gevoel, alsof er een berg van zijn borst was afgewenteld; hij bukte zich om het stof van Gobardhan's voeten te vegen.

Toen hij een paar dagen later hoorde, dat men het hoofdkwartier gerapporteerd had, dat het onderzoek verkeerd was geleid, was hij overtuigd, dat Gowardhan's tooverspreuken hem gered hadden en gaf hij hem nog vijftig ropijen als belooning.

Nalini Babu begreep al spoedig de geheele toedracht der zaak en besloot het geval aan den districts-magistraat te rapporteeren. Hij werd echter teruggehouden dit te doen, doordat Sadhu bij hem kwam, met tranen in de oogen zeggende, dat hij, indien de oude zaak weder opgerakeld werd, zeker uit de maatschappij verbannen zou worden.

***

Hiramani vergat geenszins het pak slaag, dat Debendra Babu haar gegeven had, omdat zij geen vredebreuk had weten teweeg te brengen tusschen de gebroeders Babus.

Zij nam zich plechtig voor hem dit betaald te zetten en wachtte slechts op een goede gelegenheid om het te doen. Toen zij hem op zekeren dag in de dorpsstraat ontmoette, vroeg zij hem op geheimzinnigen toon:

— Hebt ge het nieuws al gehoord?

— Wat? zei Debendra Babu onverschillig.

bedrag van *f* 0.08 meende te moeten afhouden, ten einde zich al vast te dekken voor mogelijke schade. Daar natuurlijk het minder ontwikkelde publiek, dat de renteberekening niet kan volgen, hier onder lijdt, geeft de P e r t j a h-T i m o r van 3 Juni '12 no. 45 in overweging, dat de gemeente de belasting heffe van den eigenaar der vermakelijkheid. Deze verhaalt dat dan wel wederom op het publiek, zoodat de zaak hetzelfde blijft, doch bedrog is uitgesloten.

Reis van den Sultan van Langkat (Oostkust van Sumatra) naar Java. — Nagenoeg alle Inl. bladen hebben van deze reis melding gemaakt, zoomede van het bezoek van dezen vorst aan Z. H. den Soesoehan van Soerakarta in diens kraton. Zij schrijven: De ontvangst aldaar liet in geen enkel opzicht te wenschen over. Toch wordt er op gezinspeeld, dat de Sultan van Langkat, tijdens de craijang-vertooning, onnoodig herinnerd werd aan de Javaansche veroveringstochten op Sumatra.

Z. H. de Soesoehoenan schonk den Sultan een fraai bewerkte kris, benevens een portret, terwijl de vorst van Langkat als tegenbeleefdheid een Sumatraansche olifant en een neushoorndier heeft toegezegd.

Bondjol (Westkust van Sumatra). Zooals bekend, trekken de mannen van Bondjol reeds sedert jaren lang uit hun land, ten einde elders het levensonderhoud te zoeken, dat eigen land niet bieden kan.

Volgens de O e t o e s a n M e l a i j o e van 25 Mei 1912 no. 42, laat het zich thans aanzien, dat in dien toestand een gunstige verandering zal komen, nu de mijnbouwindustrie en de landbouw de aandacht van het kapitaal hebben getrokken en de Inlandsche bevolking van Bondjol daarbij een behoorlijk bestaan zal kunnen vinden.

Goudontginningen zijn geopend te Manganië, Tandjoeng Boenga en Soengei Limau, terwijl men te Hoeloe Moempas met den aanplant van thee is begonnen.

Kahar Masjhoer en Roestam. Voor rekening van het studiefonds ,,K o t a G e d a n g", ter Westkust van Sumatra, vertrokken in de maand Juni 1910, onder leiding van den assistent-resident ter beschikking L. C. W e s t e n e n k, de twee bovengenoemde Inlandsche onderwijzers naar Deventer, om zich te bekwamen voor de Nederlandsche akte van Lager Onderwijs.

Eerstgenoemde is in dezen zomer daarin geslaagd; laatstgenoemde heeft wegens ziekte zijn doel moeten opgeven. Beiden zijn onlangs naar Indië teruggekeerd.

Tijdens hun verblijf in Nederland hebben zij een uitstekend te huis gevonden bij de familie S c h u i j l i n g te Deventer. Mevrouw S. heeft den ernstig zieken Roestan verpleegd als ware hij haar eigen zoon. De redactie van de O e t o e s a n M e l a i j o e geeft in haar nummer 42 uiting aan den hartelijken dank der bevolking van Kota Gedang jegens de familie S.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De oprichting van eene Vereeniging van halfbloed-Chineezen ter hoofdplaats Batavia.

Onder de gesprekken van den dag in de Chineesche maatschappij te Batavia, neemt dit onderwerp een voorname plaats in, terwijl het reeds herhaaldelijk tot verschillende uitvoerige beschouwingen, repliek en dupliek in de Chineesch-Maleische bladen aanleiding heeft gegeven. Ook de redactie van de H o P o besprak de voorgenomen oprichting dezer vereeniging, daarbij zoo duidelijk mogelijk latende uitkomen het doel, dat de vereeniging zich voorstelt, n.l. om door het verleenen van hulp en steun aan de Indo-Chineesche jeugd, deze sterker te maken voor den strijd om het bestaan. Dat nuttig streven moet h. i. door ieder weldenkend mensch worden geprezen, terwijl zij het als een plicht voor elken Chinees beschouwt om zulk een optreden naar vermogen te steunen. De behoefte om een vereeniging van half-bloed Chineezen op te richten, is voortgesproten uit het onbehoorlijk gedrag der Khé-Chineezen in het gebouw van de Handelsvereeniging S i a n g-H w e e, in de maand April van dit jaar, te Batavia aan den dag gelegd, waardoor de p e r a n a k a n s tot de overtuiging zijn gekomen, dat, willen zij in het leven slagen, zij in de eerste plaats zichzelf moeten vooruithelpen, zonder steun van volbloed Chineezen

Een eerste eisch om dit doel te bereiken is aaneensluiting en samenwerking. Het ligt in het geheel niet in de bedoeling van de Indo-Chineezen om zich van de volbloed-Chin. af te scheiden, doch zij zien niet in, dat, in geval de K h é's zich ten hunnen opzichte niet correct gedragen, zij niet de noodige maatregelen van verweer zouden mogen nemen.

De levenstoestanden der peranakan-Chineezen in Ned.-Indië zijn op dit oogenblik hoogst moeilijk, zoodat als er niet tijdig voorzieningen worden genomen, een deel der bevolking van Ned.-Indië een groot leed tegemoet gaat. Zoo meent bovengenoemd blad. De K h é's, de H o k k i a n s en andere Chineesche stammen hebben, om zich sterk te maken, vroeger reeds hetzelfde gedaan als de peranakans te Batavia nu willen doen.

Onder dit licht beschouwd, is het niet meer dan plicht, dat alle Indo-Chineezen, die verspreid wonen in den geheelen Indischen Archipel, zich bij elkander aansluiten en de op te richten vereeniging steunen. Reeds geven tal van verstandige lieden leiding aan deze zaak, hetgeen zij zeker niet zouden doen, wanneer het doel, dat de vereeniging nastreeft, niet geoorloofd ware, doch ongelukkigerwijze zijn er ook nog vele Chineezen, die niet willen medewerken, omdat zij in de actie der p e r a n a k a n s zien een ongewenschte poging om de bestaande betrekkingen met de volbloed-Chineezen te verbreken. Dat die bewering onjuist is, moge onder anderen blijken uit het bekende feit, dat het geldelijk bedrag, hetwelk de p e r a n a k a n s voor verschillende doeleinden ter beschikking van Groot China hebben gesteld, heel wat grooter is dan dat van de volbloed, die toch nader staan tot het Moederland.

Zelfs zou men op grond van dit feit kunnen verklaren, dat, waar de liefde van de p e r a n a k a n s voor Groot-China grooter is dan die van de verschillende Chineesche stammen, het door dezen voorgewende argument ongepast is. Deze volbloeds vergissen zich ten deze dan ook ten eenen male in hun meening. De redactie van de H o P o hoopt dan ook dat zij zulks zullen willen inzien en erkennen.

— Wel van Sirdji, fluisterde zij.

Al de doorstane angsten braken bij Debendra Babu opnieuw uit en hij riep gejaagd:

— Zeg toch ronduit wat het is.

— Welnu dan, ge weet, dat haar zaak door de politie gesust was? En nu hoor ik van wel ingelichte zijde, dat de Districts-Magistraat een anoniemen brief heeft gekregen, waarin de ware oorzaak van haar dood wordt aangegeven en een nieuw onderzoek gelast is. Ik ben dus bang, dat ge spoedig weder in moeilijkheden zult komen. Daar ik het goed met u voorheb, ondanks uw wreede behandeling, acht ik mij verplicht u te waarschuwen voor dit nieuwe gevaar.

Hiramani sprak op weemoedigen toon en wischte met haar doek een denkbeeldige traan weg.

— Hoe ben je dat alles te weten gekomen? vroeg Debendra Babu in grooten angst.

— Ik hoorde het gisteren avond van de vrouw van den nieuwen sub-inspecteur, die hier geplaatst is. Toen ik haar ging verwelkomen, vertelde zij mij in vertrouwen, dat haar echtgenoot last had gekregen om een onderzoek in te stellen naar de oorzaak van Sirdji's dood.

Debendra Babu zag nu wel in, dat zijn geheim afhankelijk was van het goedvinden dezer vrouw, en daarom antwoordde hij haar:

— Het was zeer verkeerd van mij, dat ik mijn humeur botvierde opzichtens u, maar dat komt, omdat men mij zoo had getergd. Vergeef het mij en laat het verledene nu maar vergeten zijn. Zeg mij, wien veronderstelt ge, dat dien anoniemen brief geschreven heeft?

Hiramani beet zich op de lippen; zij had het natuurlijk zelve gedaan, doch antwoordde: ,,Het zou kunnen zijn, dat Jadunath Babu dien geschreven had, maar ik verdenk er veeleer zijn broeder Nalini van, die zoo giftig is als een slang en u doodelijk haat.

— Debendra stampte met den voet van drift en na even nagedacht te hebben, vroeg hij:

— Wat raadt ge mij te doen?

Hiramini schudde bedenkelijk het hoofd.

— Babuji ik vrees, dat het een ernstig geval is. De zaak is reeds te ver gevorderd om die voor de tweede maal in den doofpot te durven duwen. Ge kunt niets rechtstreeks doen, zonder de verdenking, die op u rust, te doen toenemen, maar ik zal een oog in het zeil houden en u laten weten, wat er op het politiestation voorvalt. Ge weet, dat ik daar vrienden heb.

Debendra Babu toonde zich hoogst dankbaar. Hij drukte de oude vrouw een paar ropijen in de hand, zeggende:

— Hiramani, ik zie, dat ge het werkelijk goed met mij meent. Kom bij mij aan huis zoo dikwijls ge wilt, ge zult er altijd welkom zijn.

(*Wordt vervolgd*).

Zij zullen goed doen met gaarne bij te dragen om aan de peranakan-jeugd de gelegenheid te schenken zich tot nuttige handwerkslieden te bekwamen. Aldus besluit het blad.

Indo-Chineesche werkkrachten ten behoeve van Groot-China. De Sinar-Sumatra van 29 Mei 1912 no. 43, weet mede te deelen, dat de Chineesche regeering Indo-Chineesche werkkrachten zoekt, en van Soerabaja heeft gevraagd 16 jongelieden van een gezond en krachtig gestel tusschen de 14 en 17 jaar, die genegen en bereid zouden willen zijn als leerling geplaatst te worden bij het marine-beheer in China. Zoo zou dan o.a. Gho Tjang Lo, zoon van den heer Gho Po Tong te Soerabaja, aan die oproeping gevolg geven.

Berichten uit Groot-China. Deze melden o.m. dat te Canton, sedert de komst van Dr. Soen Yat Sen, groote drukte heerscht, en dat de hotels overvol gevuld zijn met gasten, die uit de provincies zijn gekomen, teneinde hem te kunnen ontmoeten. Zoodra was het bericht niet bekend, dat hij zich voorstelde tal van nijverheids ondernemingen op te richten, nieuwe spoorverbindingen aan te leggen in China of Generaal Liong Tie Kong stelde een miljoen dollar beschikbaar om het daarvoor reeds aanwezige kapitaal te versterken. Men zal beginnen met de mijnontginning op het eiland Haijlam (Hai-nan) te exploiteeren. Dr. Soen Yat Sen bezoekt thans verschillende deelen van de provincie Kwantoeng en tracht daar bij de Chineesche vrouwen stemming te maken voor de oprichting van particuliere meisjesscholen in elke afdeeling. Ook mevrouw Soen Yat Sen werkt in dezelfde richting mede en bezoekt voor datzelfde doel verschillende plaatsen in China.

Van Vreemde Koloniën.

Onder de bezoeken, door staatslieden aan vreemde hoven gebracht, die in onzen tijd niet van de lucht zijn, is dat van den Russischen minister Sassonof aan Londen als van bijzonder belang aan te merken. De toestand in het Balkangebied en in China, de openvaart door de Dardanellen, het begin der inmenging van Groot Brittanië in Lhassa en boven al de ten opzichte van Perzië te verkrijgen samenwerking, om de onafhankelijkheid te redden óf het rijk te verdeelen, worden als de onderwerpen genoemd waarover met minister Grey beraadslaagd zal worden. De Engelsche pers is verdeeld in twee fel tegenover elkander staande kampen: voor en tegen het behoud van een onafhankelijk Perzië. Nederland zal de Aziatische aangelegenheden met gespannen aandacht volgen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Uit Windhoek komt het bericht van het weer optreden van het beruchte bendehoofd Simon Kopper. Hij zou met een groot aantal goed gewapende kaffers uit Kalahari de oostgrens van Duitsch Z.-W. Afrika zijn overgetrokken, de streek plunderend en brandschattend

Volgens een officiëel telegram is reeds een detachement troepen op weg om de bende onschadelijk te maken, en zou de schatting van haar sterkte zeer overdreven zijn.

De Duitsche autoriteiten stelden zich in verbinding met de High-Commissioner van het naburige Engelsche gebied. Deze seinde, dat, voor zoover hem bekend, bij Simon Kopper alles all right was, maar hij zou door de politie een nader onderzoek laten instellen.

Intusschen werd op 2 September door een Duitsch detachement Schutztroepen reeds een kleine bende gevangen genomen.

***

Van meer dan een zijde wordt in den laatsten tijd aangedrongen om krachtiger steun ter ontwikkeling van den handel in D.Nieuw Guinea, die voor de toekomst veel belooft. De hulp van staatswege aan de ontdekkingsreizen verleend, wordt natuurlijk geprezen, maar niet voldoende geacht. In de D. Kolonialzeitung van 14 Sept. gaat R. Deelen, om tot een beoordeeling te komen van de uitbreiding, die de handel heeft weten te krijgen zonder krachtigen steun, eenige jaren terug. In 1904 bedroeg de uitvoer (zonder die van de Marshall eilanden en de Karolinen) 1.184.000 mark, in 1907: 1.993.000, in 1909: 2.459.000, in 1910: 3.593.000, in 1911 werd de vier millioen mark overschreden. Een veel te bescheiden vooruitgang, maar toch in 7 jaren meer dan een verdrievoudiging. 't Voornaamste artikel is kopra, dat in het laatste jaar alleen voor ruim 3 millioen is vermeld, nieuwe palmaanleg zal dit nog sterk doen toenemen. Eigenlijk wordt de grens voor uitbreiding alleen bepaald door de beschikbare arbeidskrachten, en deze blijven in Nieuw Guinea voorloopig nog in overvloed aanwezig, mits goede hygiënische maatregelen de verdere afname der bevolking voorkomen.

De tweede plaats bij den uitvoer nemen de paradijsvogels in, met een bedrag van 222.000 M. De stelselmatige bescherming dier dieren, om uitroeiïng te voorkomen, zal den handel in den eersten tijd moeten beperken.

Andere artikelen zijn paarlen, kaoetschoek, cacao, Ruim 4/5 werd naar Duitschland verscheept, hetgeen te danken is aan de goede stoomvaartverbindingen.

De invoerhandel steeg in 1911 van 3.732.000 tot 5.249.000 M., in 1904 bedroeg hij 2.326.000 M. Naar het zich laat aanzien kan binnen korten tijd de uitvoer den invoer overtreffen. De voornaamste invoerartikelen zijn graan en peulvruchten (678.000 M.), metaal en metaal-waren, garen, linnen, weefgoederen, kleeding. Vermeld wordt verder 222.000 M. alkoholische dranken en 197.000 M. tabak; vleesch en andere van dieren afkomstige producten 351.000 M.; machinen 143.000 M. Van den invoer bezorgt Duitschland slechts de kleinste helft, voornamelijk Australië treedt in concurrentie, maar de Duitsche handel wint toch veld in Samowa. Uit Azië is de aanvoer echter ook van beteekenis, ruim 1 millioen M., de helft rijst.

Juist voor den rijstbouw zou in Nieuw Guinea zelf veel te verbeteren zijn, het land is er geschikt voor, maar de bevolking is er niet van op de hoogte. Hiervoor zou, meent de heer Deeken, een beperkte, streng gecontroleerde immigratie van Maleiers en Chineezen aan te bevelen zijn doch alleen in die gedeelten waar nederzetting van Europeanen niet te verwachten is.

Wij vestigen de aandacht op deze mededeelingen, omdat zij voor ons gebied in Nieuw Guinea ook nuttige aanwijzingen kunnen bevatten

***

In hetzelfde blad geeft Oberstabarts Dr. Dempwolff een artikel: een dwaling in het vraagstuk der acclimatisatie, waaraan wij eenige opmerkingen ontleenen.

Al is het waar, dat tot nu toe Duitschers of aan hen verwante volken, in landen tusschen de keerkringen nergens goed hebben kunnen koloniseeren, toch kan schrijver de gevolgtrekking niet deelen, volgens welke een Duitsche nederzetting in tropische landen op den duur bestemd is tot ontaarden, uitsterven of verbasteren. Zijn twijfel berust op twee gronden.

De mislukte proeven vielen in den tijd, waarin de tropische ziekten nog niet onderzocht waren. Eerst in de laatste jaren is de omwenteling in de geneeskunde gekomen, waaraan de namen Koch, Rosz, e. a. verbonden zijn. Thans reeds kan ieder zich vrijwaren voor verschillende, vroeger niet te vermijden ziekten. In de toekomst zal dit in toenemende mate het geval zijn. Dr. Dempwolff is ten deze bijzonder optimistisch gestemd. Wel blijft dan nog de inwerking van het klimaat op den blanke over, waarvan de beteekenis niet is weg te cijferen maar door verstandige maatregelen zet het lichaam zich daar wel naar. Hiervoor biedt de wetenschap ook al wenken aan en zij zal nog wel nieuwe aanwijzingen bezorgen, voor keuze van woonplaats, woningbouw, kleeding, voeding enz., enz.

Een andere reden zoekt Dr. D. in de gewijzigde reisgelegenheden. In den tijd der zeilschepen kon, wie in verre landen woonde, er niet aan denken, nu en dan op zijn verhaal te komen door een tijdelijk bezoek aan die Heimat, ook de toevloed van nieuw bloed uit het moederland werd bemoeilijkt voor de kolonie, die zich voor het nageslacht los had gemaakt van haar land. In onzen tijd kan nu en dan een gematigd klimaat worden opgezocht, kan de kolonist zijn familie eens gaan opzoeken en landslieden laten overkomen, ook de blanke vrouw ziet niet meer zoo op tegen een overtocht. De kinderen kunnen voor hun opvoeding naar het moederland worden gezonden. Zoo zal een gestadige vernieuwing en verfrissching van bloed en kracht mogelijk maken wat in het verleden niet verwezenlijkt scheen te kunnen worden: een levensvatbaar Nieuw Duitschland over de zee.

JAPANSCHE KOLONIËN.

Japan beschouwt Korea, Mandsjoerije, Formosa en Saghalien als koloniën. Als het overlijden van den keizer het plan niet heeft doen in duigen vallen, wordt in deze maand (September) in het Uyeno-park te Tokio een tentoonstelling gehouden van producten uit deze koloniën, met de strekking om de daar bestaande industrieën te ontwikkelen. De kosten werden geraamd op 100.000 yen, en de Jap. Sugar Producers' Association dacht erover een bedrag voor het tentoonstellingsfonds beschikbaar te stellen.

***

Aan de korte berichten van het Departement v. Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg is het volgende ontleend. Door den steun van het Imperial Government Monopoly, bedraagt de totale jaarlijksche opbrengst van tabaksblad in Formosa 1 millioen kin. Daar de invoer uit China driemaal meer beloopt, voorziet Formosa op verre na niet in de behoefte van Japan. Maar de kwaliteit is uitstekend, het gebied voor verderen aanplant is beschikbaar, de regeering blijft de planters aanmoedigen: er schijnt dus een goede toekomst voor de Formosa-tabak te bestaan.

Ook de rubbercultuur gaat er een schoone toekomst tegemoet. Het Formos. gouvernement heeft in het zuidelijk gedeelte van het eiland vergelijkende proeven doen nemen ten opzichte van de voor Hevea Brasiliensis meest geschikte bodem- en klimaatsomstandigheden.

In de 5 districten waar men zich met tabakscultuur bezighoudt beslaat deze ongeveer 50000 Are. De twee voornaamste rubbermaatschappijen hebben te zamen ongeveer 94000 Are in cultuur. De bekende millionnair K. Murai te Tokio heeft het plan opgevat om in het district Kagi die cultuur op groote schaal uit te oefenen, hij zou daarvoor een terrein van plm. 300.000 Are verkregen hebben.

SPANJE-FRANKRIJK.

Eindelijk hebben de diplomaten aan beide zijden van de Pyreneeën het eens over een geschil tot overeenstemming kunnen brengen.

De verklaring te San Sebastian door den Spaanschen minister van buitenlandsche zaken aan den Franschen gezant gedaan, verzekert, dat de Spaansche consuls in Marokko de meest strikte orders ontvingen, zich te onthouden van alle politieke inmenging in de aan Frankrijk toegewezen zône en dat zij zich hebben te gedragen naar den loyalen en vriendschappelijken geest, die tusschen de twee regeeringen bestaat.

De Spaansche regeering is bereid, zonder daardoor de feiten te erkennen, die den consuls te Mogador en te Mogazan verweten worden en zich het recht voorbehouden na onderzoek op de zaak terug te komen, thans als bewijs van vriendschap jegens de Fransche regeering toe te stemmen in de terugroeping van de consuls Sostoa en Villos.

Herinneren wij ons even wat deze vertegenwoordigers van Spanje misdeden. De eerste deed van zich spreken door de handtastelijke manier, waarop hij een Franschen ambtenaar van de openbare werken, die, bezig met het herstellen van een aquedue, het eigendom van een Portugees betreden had, heeft doen bejegenen. Terwijl hierover een klacht in onderzoek was, werd hij beschuldigd openlijk partij voor den pretendent El Heiba gekozen en voor diens zaak propaganda onder de inboorlingen gemaakt te hebben. De ander, Villos y Villareal, zou de vlucht hebben begunstigd van den caïd Triahi, vervolgd voor eenige misdaden. Hierdoor is hij oorzaak geweest van de dood van Fransche soldaten en een instructeur van politie, en om hierbij te duidelijker zijn gevoel te doen uitkomen, was hij de eenige van de leden van het consulaire korps, die niet bij de begrafenis van dien instructeur, den heer Kieffer, tegenwoordig was. Van dezen consul was het onhoudbare erkend, hij was al terug geroepen, dit wordt nu ook het geval voor den heer Sostoa. Als de houding van de Spaansche regeering ten opzichte van de teruggeroepenen en ten opzichte van de nieuw benoemden ook maar den geest ademt van een ernstig gemeende afkeuring, dan kan dit in de verhouding verbetering brengen, te meer nu van een heulen met de El Heiba-partij niet veel voldoening te verwachten is.

PORTUGAL.

In Angola is een milit. opstand uitgebroken. Bij het derde regiment infanterie te Hoeila zijn twee luitenants en eenige onderofficieren door de soldaten gedood. Zij maakten zich meester van de versterking en de artillerie, en richten de verdediging er op in om hun leven duur te verkoopen. Daarna plunderden zij omliggende dorpen.

Een afdeeling infanterie, met vier kanonnen, rukte tegen hen op. Het fort werd gebombardeerd, een hevig gevecht volgde. Na vier uren werd het fort stormenderhand ingenomen, de opstandelingen gaven zich over. Twintig hunner waren gedood, vijftig gewond. (Dép. Coloniale.)

***

Volgens de Times, zou de Portugeesche minister van financiën, met voorname bankiers te Londen en te Parijs in overleg zijn omtrent de uitgifte van een leening van 13½ millioen P St., bestemd voor een vloot, versterking der weermiddelen te land en aflossing van vlottende schuld. Wij herinneren bij dit bericht aan de mededeeling, dat de minister van financiën met dien van koloniën naar Londen, Parijs en Nederland zou gaan.

***

De Portugeesche autoriteiten in Macao zijn een tuchtigingsexpeditie begonnen tegen Inlandsche zeeroovers in de buurt van Kolowan. De Portugeesche troepen beschikken over een aantal machinegeweren.

De Chineesche autoriteiten te Kanton en de Portugeesche overheid op Macao hebben een overeenkomst gesloten, strekkende tot samenwerking der strijdkrachten tegen de zeeroovers.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het gevaarlijke „aankleeden" van natuurvolken.

In het onlangs verschenen boekwerk: Guiana; British, Dutch and French trof ons eene photo van meisjes van de „St. Mary's Anglican mission school" aan de Rupumuni (Britsch Guyana), waarop die kinderen — behoorende tot de Macoushi- en Patamona-stammen — voorkomen, niet: netjes aangekleed in japonnetjes en broekjes, zooals op andere zendingsplaatjes, maar in hunne gewone, eenvoudige kleeding — „shocking!" slechts bestaande uit een kleine schaambedekking, een hals- en een armband. De schrijver, James Rodway, F. L. S., prijst het daarbij, dat tegenwoordig die natuurkinderen door de zending niet meer worden aangekleed, zooals vroegere zendelingen uit welvoegelijkheid noodzakelijk achtten. Die kleeding — zegt hij — maakt de kleinen te gevoelig voor klimaatsinvloeden en doet daardoor velen aan koorts bezwijken. Aan Indianen te leeren, om hunne kleine kinderen te kleeden, kan hij moeilijk anders dan „moorden" noemen, omdat in een land als Guyana de kleinen aan regen en wind voortdurend zijn blootgesteld.

Dat is wel een andere meening dan pater Van der Kolk is toegedaan, die onlangs in de Annalen van het Missiehuis te Tilburg het een triomf der beschaving noemde: dat Zuid-Nieuw-Guinea zich begint te kleeden en met welgevallen vertelde, hoe hij door eerst de kinderen netjes aan te kleeden met, uit Nederland gezonden, broekjes en jasjes, ouders op Mewi er toe bracht, zich ook met dergelijke kleeding te tooien. Hij noemt de kleeding: „den grondslag van beschaving en bekeering van dit oervolk.

Reeds vroeger wezen wij er op (jaargang 1910, blz. 1281), dat de Duitsche „Oberstabarzt" prof. dr. Krämer zulk aankleeden van natuurvolken in Afrika en Australië, eene der oorzaken noemde van hun uitsterven; rechtstreeks door de nadeelige gevolgen voor de gezondheid, indirect door de wijzigingen, welke die kleeding brengt in hun socialen toestand. Ook bij de oude Amerikaansche rassen is zulks gebleken. Men zij dus voorzichtig met dergelijke gevaarlijke beschavingsmiddelen!

Het bovenstaande ontleenden wij aan de jongste aflevering van het tijdschrift Aardrijkskundig Genootschap, waarin met betrekking op Indië, nog de volgende opstellen en mededeelingen voorkomen:

Atollen en barrière-riffen in den Oost-Indischen Archipel. Een antwoord en opwekking tot onderzoek, door J. F. Niermeyer. — Het onderzoek van den Rindjani en zijne omgeving, door J. C. van Eerde (met afb.). — Nota's betreffende zelfbesturende landschappen der Wester-afdeeling van Borneo (Vervolg. Landschap Sekadau). — Nieuwe indeeling van de Wester-afdeeling van Borneo. — Verbinding tusschen Java en Sumatra. — Bescherming van paradijsvogels. — De exploratie van Nieuw Guinea. — Tweede Freiburger Molukken-expeditie.

Hoe het Maleisch uit te spreken.

De Gerdja Katholiek van Augustus bespreekt dit onderwerp. „Dari hal mengoeatkan soekoe kata dalam kata-kata Malajoe", lezen wij daar op blz. 20. En dan treden achtereenvolgens voor het voetlicht op Ch. van Ophuysen, Dr. A. A. Fokker, H. C. Klinkert, H. von Dewall, D. Gerth van Wijk en Dr. Mr. Tendeloo.

De laatste vijf (zoover zij zich duidelijk uitdrukken) zijn het zoo wat eens omtrent punt van uitspraak.

't Duidelijkste drukt zich Dr. Mr. H. J. E. Tendeloo in zijn Maleische gramatica uit, waar hij dl. II, blz. 63 schrijft: „In elk Maleisch woord valt het accent op de penuttima (d. i. de voorlaatste T. P.) behalve als de vocaal in de syllabe ĕ is, in welk geval het accent gelegd wordt op de ultima (= laatste T. P.).

Wat nu opmerking verdient is, dat de heer Ch. van Ophuysen (professor in het Maleisch aan de Leidsche Universiteit) in zijn Maleische spraakkunst blz. 35—37 heel en al afwijkt van wat boven-

genoemde andere vijf specialiteiten als regel op geven.

Beweren dezen, dat de klemtoon in het algemeen op de voorlaatste lettergreep valt, Ophuysen gaat liefst in zijn spraakkunst schrijven, dat, gelijk in de Fransche taal, de klemtoon altijd op de laatste lettergreep komt.

Wie 't dan bij het ware eind heeft: óf Ophuysen óf de vijf andere Maleische specialiteiten? Wij gelooven niet, dat iemand die wat aan Maleisch gedaan heeft, aan Ophuysen's zijde zal staan.

Maar Ophuysen is toch professor en zelfs bijzonder gecommandeerd, naar het heet, door den adviseur voor Inlandsche zaken Prof. Snouck Hurgronje, boven een knappen doctor in de Oostersche talen, thans nog in Indië werkzaam.

't Blijft een gek geval en de aandacht der deskundigen alhier wel waardig, besluit het jongste nummer van de J a v a - P o s t (Katholiek weekblad van Ned.-Indië), waaruit het vorenstaande is overgenomen.

De havenwerken van Semarang.

In No. 18 van Het Nederlandsch Zeewezen lezen wij het navolgende over dit onderwerp.

Er is in de Tawang-terreinen, waar de nieuwe haveninrichtingen komen, veel verandering. Er wordt daar nu krachtiger aangepakt en wie er eens rondgaat, ziet de nieuwe werken duidelijk in wording. Voorloopig zal de uitbreiding bestaan uit een prauwenhaven, oostelijk van de Kalibaroe, en bij het uiteinde van dit kanaal aansluitend met een vaarwijdte van 75 M. De haven eindigt in twee bassins, ieder met een waterbreedte van 55 M., en 't grootste van beide gaat tot 914 M. landwaarts. Er is, in aansluiting met het kleinste der bassins, ook een visschershaventje ontworpen van 40 M. bij 100 M. en in de omgeving van dit haventje is een ruim terrein voor kampongs gereserveerd. De beide bassins worden van kaaimuren voorzien, waarlangs hangars, entrepôts en open loodsen zullen worden gebouwd.

De vordering van het werk is normaal. Enkele tegenvallers hebben eenige vertraging gebracht, en de stand der werkzaamheden is hierdoor beneden de verwachting gebleven, maar er is toch goede hoop, dat men op den voorgeschreven tijd gereed zal kunnen zijn.

Het grondwerk is in hoofdzaak afgeloopen; de beide bassins liggen thans blank. Dat werk is geschied met het baggerschip „Cycloop" van de aannemers firma Van Thiel de Vries. Telkenmale als de „Cycloop" met bagger was gevuld, werd de voorraad „opgespoten", d. w. z. van het schip uit langs buizen mechanisch overgebracht naar de omliggende terreinen, welke met den opgespoten voorraad werden drooggelegd en opgehoogd. De „Cycloop" werd hiertoe telkens naar de meest geschikte plaats gebracht; uit het schip ging dan een bovengrondsche buisleiding naar de omliggende vijvers en moerassen, en zoo werd dan de baggerspecie opgespoten en door de buizen verder geleid. Op deze wijze werden er, ongerekend 260.000 M². grond in den omtrek drooggelegd. Dit is een uiterst nuttig werk geweest, omdat het een groote oppervlakte aan stilstaande plassen en moerassen, waardoor de Tawang-streek tot een malaria-oord was geworden, onschadelijk heeft gemaakt.

Het baggerwerk is dus gereed, behoudens dan de verdere bewerking van de opgespoten terreinen. Is dat laatste geschied, dan kan met den bouw van de hangars, entrepôts enz. worden begonnen, waarvoor het ijzerwerk grootendeels reeds uit Europa is aangekomen en op de terreinen ligt opgeslagen.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Het Augustus-nummer opent met een beschouwing over onderhoud van wegen. De schrijver, assistent-resident H. A. van Drongelen, stemt in met hen, die klagen over den slechten toestand, waarin op Java de meeste wegen verkeeren. Volgt men echter bij het onderhoud de methode, die hij sedert 1894 met goed gevolg heeft toegepast in de door hem bestuurde afdeelingen, dan zullen die klachten weldra tot het verleden behooren. De heer Van Drongelen publiceert zijn methode onder het opschrift: „Leidraad voor het onderhoud van wegen".

De heer C. Lulofs schrijft over belasting-politiek in de Buitenbezittingen; uit zijn artikel blijkt, dat men onder de thans in het rechtstreeks bestuurd gebied der Buitenbezittingen van de inlandsche bevolking geheven belastingen een groote verscheidenheid van regelingen aantreft en dat het aanbeveling verdient daarin vereenvoudiging aan te brengen.

De heer Schmülling publiceert een nota omtrent de wijze van rapporteeren der beplanting van sawahs en den oeloe desa in streken onder geregeld irrigatiebeheer.

Controleur L. M. F. Plate houdt eene verhandeling over het lepra-vraagstuk op het eiland Lombok; hij meent dat het Gouvernement lepra-kolonies, zooals te Sepolong, behoort te subsidieeren. Blijkens een Naschrift van de redactie is deze het niet geheel eens met den schrijver.

In de korte mededeelingen de volgende berichten: De rietsuiker-industrie in Britsch-Indië, door C. T. — Struisvogelteelt, door C. L. — Programma voor een reis over Java.

Het Balata-vraagstuk in Suriname.

Over dit onderwerp schrijft Dr. J. Dekker in het jongste Nr. van de I n d. M e r c u u r, is een lijvig rapport verschenen, samengesteld door de heeren C. A. J. Struycken de Roysancour en den houtvester J. W. Gonggrijp. De samenstellers zijn beide ambtenaar en hebben uit den aard hunner betrekking veel bemoeienis gehad met de balata-industrie, waarover in de laatste jaren minder prettige dingen werden gezegd. Er werd gesproken van uitbuiting der arbeiders, van reuzenwinsten voor de exploitanten, tegenover kleine voordeelen voor het Gouvernement en ten slotte over vernietiging van 's Lands kapitaal en zelfmoord van de balata-industrie.

Bij de buren (bijv. Demerara) zou het natuurlijk veel beter zijn, werd in Suriname gemeend. Daarom wilden de samenstellers eens nagaan, wat er van deze meeningen juist was, en in hoeverre er te leeren viel van de omliggende balata-gebieden. Dat zij hunne taak niet licht hebben opgevat blijkt uit dit uitgebreide rapport, waarin het balata-vraagstuk van alle zijden is bekeken en waarbij vergelijking met Britsch Guyana en Venezula niet nagelaten is.

Een dertigtal bijlagen (afbeeldingen, grafieken en kaarten), verduidelijken den tekst van dit rapport en doen beter dan lange beschrijvingen herkennen, hoe er getapt wordt, welke stukken van Suriname, Venezuela en Britsch Guyana in exploitatie zijn...

Men ziet, het vraagstuk wordt van vele zijden bezien en de lezing van het rapport moet dan ook aan alle belanghebbenden in de balata-industrie aanbevolen worden.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van aflevering 8, jaarg. 1912: Militaire telegrafie en telefonie, door C. W. Geerligs. — De reserve voor het Nederlandsch-Indisch leger.— Tactisch gebruik van mitrailleurs, door F. J. P. Sachse. — Levende doelen. — Is eene Indische legerreserve absoluut onmogelijk? door Schutstal van Woudenberg. — Mededeelingen betreffende het Indisch leger (Cursus in de Soendaneesche taal. — Wetenschappelijke expeditie naar Zuid Nieuw-Guinea). — Van vreemde legers. — Tactische oefening op de kaart. — De defensie van Nederlandsch-Indië.

Teysmannia.

Inhoud van aflevering 6 van jaargang 23: Mededeelingen over het tappen van Ficus elastica-boomen en het bereiden der rubber, door J. Mooy. — Geheime methoden (bij coca-analyse-methoden), door Dr. A. W. K. de Jong. — Kultuurproeven met exotische planten. Europeesche planten (verv.), door M. Buysman. — Reurighas, door Dr. W. G. Boorsma. — Bangelan en de toekomst der koffiecultuur, v. d. Wolk. — Rhizophorenbasten uit Duitsch O.-Afrika. — Robusta of Quillou. — De Surinaamsche Panamaziekte in de bacoven. — Para-rubbercultuur in Suriname. — Caoutchouc uit visschen?

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 38: The New China, by H. Borel, besproken door K. — Het houtverbruik in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door Dr. A. H. Berkhout. — Het gebruik van kunstmatige warmte om dekblad te drogen, door W. W. Games, besproken door P. Hondius Jz. — Het balatavraagstuk in Suriname, door Dr. J. Dekker. — De kinakultuur op Java. — Jaarverslag van het Departement van Landbouw in Suriname over 1911. — Kultuurberichten.— Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten. Enz.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd 1o. op een artikel in C u l t u r a (Sept 1912), getiteld: Hooger en Middelbaar koloniaal landbouwonderwijs, door G. B. C. van der Feen; en

2o. op het jongste „Jahresbericht des Frankfurter Vereins für Geographie und Statistik", waarin Dr. J. Elbert schrijft over „die wissenschaftlichen Ergebnisse der Sunda-Expedition.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger,

De Sumatra Courant, De Suriname Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Ind. Gids, Teijsmania, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 28 Augustus 1912; De Locomotief t/m 27 idem; Het Soer. Handelsblad t/m idem; De Sumatrapost t/m 29 idem; de Sumatrabode t/m 28 idem; Tjahaja Sumatra t/m idem; De Indische Mercuur no. 39; Weekblad voor Indië 19; De Banier no. 33; Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw; Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië deel 66, 4e afl. en deel 67, 2de aflevering.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering te houden op Zaterdag den 26sten October 1912, des namiddags ten 2½ ure, in het lokaal der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, te 's-Gravenhage. (Art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Punten van Behandeling:

1e. Opening.

2e. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1 Augustus 1912. No. 31.)

3e. Mededeelingen betrekking hebbende op:

a. het Informatie-bureau.

b. het Koloniaal Weekblad.

c. de hulpverstrekking aan de noodlijdenden op het eiland Aruba.

d. het houden van een Koloniale tentoonstelling.

Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Voor den post-, telegraaf en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **telephoonopzichters der 1ste klas.**

In aanmerking komen algemeen ontwikkelde personen, die reeds in eene dergelijke betrekking eene goede practische ervaring op telephoongebied hebben opgedaan.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van 225 gld. 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van 50 gld. 's maands, alzoo tot een maximum van 325 gld. 's maands.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 October a.s., bij gezegeld adres, te wenden tot het Dep. van Kol., onder overlegging van:

a. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

b. hunne geboorte-akte;

c. een door den betrokken burgemeester afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van 850 gulden;

c. eene voorloopige bezoldiging van 100 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan deze opzichters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederl. Staatscourant van 17 Sept. 1912 No. 217.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 23 Aug. 1912. No. 68.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 10 maanden verlof aan den referendaris F. F. Fagee Schaeffer; 9 maanden aan den id J. J. Palm.

Ontslagen: op verzoek eervol de administrateur M. F. Moreau en E. M. Th. Halewijn; de opzichter B. F. Hendriks; de klerk mej. F. M. Krol; de 1e klerk C. F. C. Sleebos: de klerk mej. J. M. C. van Meijen.

Benoemd: tot administrateur L. E. Boijer; tot hoofdopziener Th. P. Beijnon; tot assistent-resident van Malang A. Mulder; tot adjunct-chef S.S. op Java H. J. Osten; tot administrateur A. W. von Wolzogen; A. Bons, W. J. B. Suijderhoud; J. Ohlenroth, J. von Dulmen Krumpelmann, G. L. M. C. Roelofsen en O. van den Worm; tot adjunct-landmeter P. H. von Barnau Sijthoff; tot tijdelijk idem A. A. H. Rudolph en E. H. Anthonijsz.

Benoemd: tot patih van Ponogoro Raden Tjitrokoesoemo; tot wedana van Goranggareng Mas Roostamhadji; van Ardjowonangan Mas Doerjat; tot architect S. F. H. van Raalten; tot opzichter Ch. Butin Bik.

Militair Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan den onderluitenant J. B. de Kort; tien maanden aan den hoofdverpleegster mej. A. van Eijle.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der genie P. H. W. Sitsen; de 2e luit. der infanterie J. D. A. van Gumster.

Bevorderd: tot 1en luit. magazijnmeester K. Reisiger en H. Dué

Benoemd: tot 1en machinist bij de gouv. marine F. A. Martens; tot hoofdingenieur bij het marineétablissement R. G. Leegstra.

Uit de Javasche Courant van 27 Aug. 1912. No. 69.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de stadsgeneesheer te Batavia Dr. J. D. Wilkens; de klerk J. P. van de Ree; de directeur eener kweekschool L. D. van Capelle.

Ontheven: van de waarneming der betrekking van directeur der gevangenis te Jogjakarta J. B. Plas.

Benoemd: tot 1en commies G. M. G. Douwes Dekker; tot onderwijzeres 1e klasse mevrouw E. B. J. de Rochemont; tot lid der commissie mindere welvaart-onderzoek J. S. van Braam; tot directeur van het dwangarbeiders-kwartier te Mlaten S. D. v. d. Spek; tot commies F. H. A. van Dijck; tot commies-boekhouder te Palembang K. H. Armstorff; tot onderwijzer te Batavia J. Vliegenthart; tot onderwijzer 1e kl. J. Gouwentak en N. Wiesebron; tot idem 2e kl. H. P. Matthee; B. H. Solte; H. Hemken, J. H. van Lienden, C. Schreuder, P. Spree, A. Lammermerée, A. Mackay, L. Pieterse C. Sijbrandi en J. de Zomer; met de waarneming dier betrekking J. H. Bal, T. G. A. Beckers en H. S. van der Kwast; tot leeraar in de rechtswetenschap Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Tjilatjap de ambtenaar C. A. M. Welter.

Geplaatst: in de res. Timor de controleur m. C. H. van Maarseveen; in de residentie Oostkust van Sumatra de idem W. P. F. L. Winckel; in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo de idem J. A. van Kesteren; in de residentie Benkoelen de civiel-gezaghebber H. A. O. Hamilton.

Benoemd: tot onderwijzer te Tjilatjap H. Brinkman; te Soerabaja J. H. de Groot; te Sragen mej. B. van Oostveen; te Meester-Cornelis mevrouw M. Roorda-Palm.

Militair Departement.

Benoemd: tot plaatselijk adjudant van Batavia de 1e luit. J. C. van Nispen; bij het rechter-half 2e depôt-bat. de 1e luit. K. Uhl.

Overgeplaatst: naar Magelang de 1e luit. H. J. A. van Geuns; naar Batavia de 2e luit. H. J. Blume; bij het 21e bat. de 1e luit. C. H. van Schreven; naar Bali de 2e luit. R. von Seijdlitz Kurzbach; bij het 1e depot-bat. de kap. W. Taat; bij het 9e bat. de onderluitenant P. H. de Jong; bij het 18e bat. de 1e luit. T. Bakker; naar de Westerafdeeling van Borneo de 2e luit. J. H. Krabbenbos.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vijf jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee geg. O.-I. mil. v. oppasser of magazijnknecht.

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië twee zeebaboes en 1 mannelijke Inlandsche bediende.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage, — Maleisch.

W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage, — Javaansch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17,** de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wensch t in te schrijven

voor de noodlijdenden op Bonaire en Aruba de som

van f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

